

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2019

Kateřina Konárovská

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Bakalářská práce

Kateřina Konárovská

Prezidenstké volby v USA v roce 2000 a 2016

The United States Presidential Elections of 2000 and 2016

Praha 2019

Mgr. Martin Štefek, PhD.

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala svému školiteli, Mgr. Martinu Štefkovi, PhD., za jeho ochotu, vstřícnost, cenné rady a připomínky.

Mé díky patří nadále i Ing. Šárce Klimešové, Mgr. Janě Juříkové a Ing. Janu Gemrichovi, kteří mi byli nápomocni při opravě gramatických a stylistických chyb v textu.

Na závěr bych ráda poděkovala své rodině, přátelům a kolegům za jejich neochvějnou podporu, inspiraci a pochopení, které jsem u nich po celou dobu psaní této práce nacházela.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9.7. 2019

.....
Kateřina Konárovská

Abstrakt

Cílem této práce je prozkoumat volební strategii užitou vítěznými kandidáty v prezidentských volbách v USA v letech 2000 a 2016, s důrazem na dění ve *swing states*. *Swing states* vznikají jako důsledek systému Sboru volitelů a jejich existence je ojedinělým jevem. V práci bude nejprve vysvětlen vývoj, vznik a průběh prezidentských voleb. Budou definovány *swing states*. Následně budou historicky konceptualizovány obě analyzované volby, přičemž pozornost bude věnována jejich ideovému pozadí. Poté bude definován teoretický rámec potřebný k určení strategie užití ve volbách. Obě volby budou následně analyzovány, a to na základě jejich předešlého volebního chování a dostupných demografických dat. Na závěr budou získaná data shrnuta a bude posouzeno, nakolik si jsou užití strategie podobné.

Klíčová slova:

Sbor volitelů; Strategie volební kampaně; Volební geografie; Bush; Trump

Abstract

The aim of this thesis is the examination of campaign strategies used by victors of the 2000 and 2016 U.S. presidential election, with emphasis on swing states. Swing states originate from the Electoral College system and their existence is a unique phenomenon. Firstly, this thesis will explain the origin, the evolution and the very process of the presidential election. Then, swing states will be defined, followed by a historical conceptualization of both analyzed elections with the emphasis being on their ideological background. Next, a theoretical framework needed for the analysis of the elections will be defined and used to pin down the precise strategy used. Both of the elections will then be analyzed, based on their previous election behaviour and available demographical data. In the end, all data acquired will be summarised and it will be evaluated whether the campaign strategies are similar or not.

Key words:

Electoral College; Campaign strategies; Electoral Geography; Bush; Trump

Obsah

1. Úvod	8
2. Sbor volitelů	10
2.1. Okolnosti vzniku Sboru volitelů	10
2.2. Vývoj a fungování Sboru volitelů	13
3. Průběh amerických prezidentských voleb	18
3.1. Boj o Bílý dům	18
3.2. Kritika systému	23
4. <i>Swing state</i>	25
5. Historická kontextualizace voleb	27
5.1. Volby v roce 2000	27
5.2. Volby v roce 2016	32
5.3. Srovnání ideového pozadí voleb	38
6. Strategie vedení kampaně	39
6.1. Metodologie	39
6.2. Kampaně v roce 2000	43
6.3. Kampaně v roce 2016	47
6.4. Srovnání užitých strategií	50
7. Volební geografie v USA	52
7.1. Věk	52
7.2. Průměrný roční příjem	53
7.3. Rasové a etnické pozadí	54
7.4. Analýza kampaní na základě demografických dat	54
7.5. Demografie v roce 2000	57
7.6. Demografie v roce 2016	60
8. Závěr	63
9. Literatura	64

1. Úvod

Cílem této práce je analýza volebních strategií vítězů prezidentských voleb v roce 2000 a 2016.

Tyto volby vykazují podobnost hned v několika směrech. V obou vyhráli kandidáti, u kterých se obecně předpokládalo, že prohrají. Oba v úřadě nahradili prezidenta z řad demokratů, který v Oválné pracovně strávil dvě úspěšná volební období. A v neposlední řadě, oba získali vytoužené prezidentské křeslo pouze na základě hlasů ze Sboru volitelů. Kdyby byly volby ve Spojených státech vedeny jako lidové volby, ani Trump, ani Bush, by ve volbách nezmítli.

Za své vítězství tedy vděčí velmi specifickému a ve světě ojedinělému systému voleb, který se nazývá Sbor volitelů.

Tento systém dává vzniknout zvláštnímu fenoménu, který volby ve Spojených státech ovlivňuje bezprecedentním způsobem a do důsledku nechává rozhodnutí, které přísluší mnoha milionům občanů, pouze na několika málo milionů občanů, shromážděných v méně než čtvrtině všech států federace.

Tento fenomén se nazývá *swing states*.

Pojem *swing state* dlouho nebyl v politologii pevně vysvětlen a byl volně zaměňován s pojmem *battleground state*. Taková záměna pojmů je však mylná, neboť *swing state* neplní pouze funkci *battleground state*. Proto bude vymezení a definice obou pojmů věnován v textu dostatečný prostor na osvětlení rozdílu, který mezi nimi panuje tak, aby byla jasná distinkce mezi nimi. *Swing state* je vždy *battleground state*, ale *battleground state* nemusí být nutně *swing state*.

Aby bylo možné pojem *swing state* řádně vysvětlit, je však nejprve třeba dobře pochopit vznik, vývoj a fungování současného amerického prezidentského volebního systému v celé jeho šíři. Práce tedy čtenáři toto vysvětlení poskytne a následně na jeho základě pojem *swing state* vysvětlí.

Role *swing state* ve volebním systému USA není vůbec malá. To dokáží rozsáhlé analytické kapitoly věnované problematice strategie volebních kampaní v USA s obzvláštním důrazem na práci kandidátů se *swing states*. Nejprve však bude třeba vyličit příběh, který za oběmi volbami stojí a částečně prozkoumat ideologické pozadí obou voleb. Následně autorka poskytne krátké srovnání ideologických a programových otázek, abychom zjistili, zda a jak se programy kandidátů George Bushe a Donalda Trumpa liší.

Jakmile bude vyřešena otázka historické konceptualizace voleb, bude se autorka nadále

věnovat ustanovení teoretického rámce pro zkoumání strategií volebních kampaní, na jehož základě budou volební strategie analyzovány. K tomu budou do velké míry užita data z prezidentských voleb bezprostředně předcházejících těm analyzovaným, konkrétně to, kam se při nich *swing states* přiklonily. To bude konfrontováno s údaji o počtu návštěv prezidentských kandidátů v jednotlivých zkoumaných státech. Indukční analýzou bude pomocí těchto dat určeno, kterou z koncipovaných volebních analýz kandidáti zvolili. Jejich strategie budou následně krátce srovnány a budou z nich vyvozeny praktické důsledky a navržena mírná změna v jedné z užitých škál, aby pro příště snáze a lépe napomohla s kategorizací získaných poznatků.

Závěrečná část práce bude stavět na poznatcích zjištěných v kapitolách věnovaných strategii voleb a prohloubí její důsledky konfrontací strategií s demografickými údaji o obyvatelstvu v analyzovaných *swing states*. Na základě volebních preferencí projevených v minulých volbách určitými sociálními skupinami bude analyzováno, zda a do jaké míry se kandidát řídil demografickými poznatky minulých voleb při vedení vlastní kampaně a bude určeno, zda zůstala zachována strategie vedení kampaně určená v minulé kapitole.

Přínos této práce autorka spatřuje v poučení čtenáře o fungování volebního systému v USA a v tom, že mu umožní dopady tohoto systému vidět v praxi na dvou těsných a kontroverzních volbách, které otřáslly Spojenými státy. Poskytne navíc teoretický rámec vhodný pro srovnávání strategií dvou libovolných prezidentských kandidátů – pokud tedy budou k dispozici ta správná data, která poskytnou zajímavé výstupy a nová zjištění o vedení kampaně ve Spojených státech.

Volby ve Spojených státech jsou pravděpodobně jedněmi z nejzkoumanějších voleb na světě. K jejich studiu existuje řada přístupů, které se prolínají v nekonečné myriádě teoretických rámců, neobvyklých nápadů a překvapivých korelací. Přesto jsou však laickou veřejností často dezinterpretovány a špatně chápány.

Navzdory obrovskému množství literatury, která se volbami zabývá, se autorce nepodařilo nalézt text, který by pátral po paralelách ve volbě strategie volební kampaně v roce 2000 a 2016. Nepodařilo se nalézt ani jediný text, který by obě volby srovnával. Korelace mezi nimi tedy zůstávají, navzdory nesporné zajímavosti výstupů takového srovnání.

Některé výstupy této práce mohou mít přesah i do současnosti. V době psaní této práce se Donald Trump chystá na kampaň, která ho má dovést ke znovuzískání prezidentského úřadu. Data zpracovaná v této práci umožní čtenáři pochopit konkrétní strategii, která za Trumpovým úspěchem stojí, a teoreticky vzato by mohla napomoci k sestavení obrany proti takové strategii.

V neposlední řadě, tato práce pomáhá zachytit obraz voleb ve společnosti, která byla, soudě podle těsných a protirečících si výstupů, společností v jejímž středu se otevřela propast.

2. Sbor volitelů

2.1. Okolnosti vzniku Sboru volitelů

Píše se rok 1783. Spojené státy se prostřednictvím Pařížského míru osamostatňují a s jejich vznikem přichází potřeba rozhodnout o tom, kdo nahradí britského monarchu v čele země. Jak ale dojít k rozhodnutí, které bude pokud možno spravedlivé? Jak někoho takového zvolit?

Na ústavním sněmu (*Constitutional Convention*), konaném v roce 1787, se o tom, jak by se měl prezident Spojených států volit, vedly dlouhé debaty. Nesmíme zapomenout, v jakém politickém klimatu tehdejší sněm probíhal. Hrál totiž klíčovou roli v tom, jaký systém tvůrci ústavy navrhli. V době psaní Ústavy se země skládala pouze ze třinácti států tvořených bývalými koloniemi teprve nedávno sjednocených pod jednu vlajku. Dá se tedy předpokládat, že alespoň z počátku se budou obyvatelé jednotlivých států ztotožňovat se svým vlastním státem, nikoliv s celou federací. V tomto duchu se nese celá ústava - snaží se o to dát všem prostor a zároveň z kdysi samostatných států utvořit koherentní celek – úkol vskutku nadlidský. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.44)

Pro výběr prezidenta bylo zvažováno více forem volby. Pro příklad uveďme zvažované návrhy a jejich největší výhody a nevýhody.

Někteří delegáti tvrdili, že by si prezidenta měli zvolit přímo občané v populárním hlasování. Největší výhodou bylo pochopitelně přímé zapojení občanů, které bylo ale také největší nevýhodou. Odpůrci přímé lidové volby argumentovali, že by v občanech při volbě zvítězilo jejich "vlastenecké cítění", a hlasovali by pro kandidáty ze svého domovského státu. To by způsobilo rozdělení hlasů mezi velké množství kandidátů a ve volbách by dost možná nezvítězil ten, kdo by byl pro národ tím "nejvhodnějším". Země by zřejmě měla prezidenta, ale postrádala by skutečného vůdce.

Čistě lidové uspořádání by navíc silně znevýhodňovalo méně lidnaté státy, což v zástupcích menších států pochopitelně vzbuzovalo obavy. V neposlední řadě by taková forma voleb navíc představovala pro pořadatele v tehdejších podmínkách logistickou noční můru. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.45)

Další tvrdili, že by se měl prezident volit v Kongresu, bez přispění občanů. Tyto návrhy vycházely z přesvědčení, že by se měl prezident zodpovídat Kongresu a logicky by se měl při svém zvolení spoléhat na jejich hlasy. Jiní se domnívali, že Kongres je ideálním elektorátem

díky své erudici. Jejich argumentace však vzala brzy za své. Byl to James Madison, který je upozornil na fakt, že prezident podléhající Kongresu by celý systém vyvedl z rovnováhy. Prezident je totiž ve Spojených státech vrchním exekutivním činitelem. To, že by měl podléhat Kongresu coby legislativnímu tělesu, by exekutivní složku značně oslabovalo. Prezident by navíc nesloužil na prvním místě lidu, nýbrž by se choval tak, aby maximalizoval své naděje na znovuzvolení do úřadu. Volby by navíc byly snadno zkorumpovatelné a zmanipulovatelné. (Tamtéž, s.44-45)

Dalším návrhem, který byl však rychle smeten ze stolu, byla možnost volit prezidenta prostřednictvím guvernérů jednotlivých států. Účastníci ústavního sněmu brzy přišli na to, že taková volba by v sobě nenesla jeden z nejdůležitějších elementů, který měl finální systém zahrnovat – nebyl by v ní reprezentován lid. (Tamtéž, s. 46)

Požadavky, které byly na vytvářený systém kladeny, dobře shrnuje jeden z *Listů federalistů*, což je série 85 článků ospravedlňujících ratifikaci Ústavy Spojených států v podobě, v jaké byla nakonec přijata. Úkolem Listů federalistů bylo poskytnout občanům Spojených států pohled do jednacího sálu a umožnit jim nahlédnout do myšlenek tvůrců ústavy. Autorství *Listu* s pořadovým číslem 68, který se věnuje debatě o systému, jakým se má volit prezident, je později přiřknuto Alexanderu Hamiltonovi. (Constitution Facts – Official U.S. Constitution Website, c2019)

Pro konečnou volbu popisovaného systému Hamilton udává několik kritérií, který má zvolený systém naplňovat a které se do něj jeho tvůrci snažili svědomitě zahrnout.

Zaprvé je nezbytné, aby se na volbě nejvyššího představitele státu podílel lid. Za druhé je potřeba, aby tato volba proběhla prostřednictvím informovaných lidí, kteří jsou schopni posoudit kvality jednotlivých kandidátů. Za další, je třeba zajistit, aby byly volby, pokud možno co nejméně manipulovatelné a zkorumpovatelné. V neposlední řadě je potřeba, aby byl zvolený kandidát co nejméně zavázán těm, kdo jej do úřadu zvolili, čímž má být posílena jeho nezávislost a posílena vyváženost jednotlivých brzd a vah v americkém politickém systému.

Ačkoliv tento argument Hamilton přímo nezmiňuje, dalším důležitým prvkem voleb, na které měl zvolený systém pamatovat, bylo, aby byly síly jednotlivých států, pokud možno vyrovnané a nedošlo k tomu, že několik velkých lidnatých států zvrátí váhy na úkor více malých států. Bylo ale také potřeba, aby se volby nezvrhly v "tyrání menšiny" a aby se velkým státům dostalo při volbě náležité reprezentace. O tom, do jaké míry se toto přání tvůrců systému nakonec vyplnilo, by se dalo dlouze diskutovat. Vybraný způsob volby v důsledku umožnil vznik takzvaných *swing states*, tedy států, které jsou pro finální výhru ve volbách tradičně velice důležité.

System Sboru volitelů (*Electoral College*) nicméně, alespoň dle Hamiltona, řadu z výše uvedených požadavků dostatečně uspokojivě naplňuje, a dodává, že je přesvědčen, že se jedná o systém, který "... i když možná není perfektní, je přinejmenším vynikající." (Hamilton, 1788)

Požadavek na účast lidu je naplněn prostřednictvím lidového hlasování o těch, kteří budou prezidenta volit. Oproti další zvažované možnosti, že by elektroři měli být vybíráni legislativními sbory jednotlivých států, sebou tato možnost nesla značné výhody. Naplňovala požadavek zahrnutí lidu do volby a odbourávala riziko intrikaření a politikaření okolo voleb, které by zde hrozilo podobně jako při volbě prezidenta Kongresem, tedy již dříve utvořeným vládnoucím tělesem. Přesto však ponechali otcové zakladatelé všem státům možnost zvolit si, jak si konkrétně své volitele vybere.

Výběr lidí, v jejichž silách bude posoudit vhodnost jednotlivého kandidáta k výkonu funkce prezidenta, měl být zajištěn tím, že je jednotlivé státy budou tou či onou formou vybírat ze svého středu, tedy budou je znát a budou věřit v jejich schopnost se správně rozhodnout. Bylo také důležité ponechat jednotlivým státům volné ruce při určení toho, jakou formou budou elektory vybírat.

Minimalizace rizika zkorumpování a zmanipulování voleb měla být realizována právě prostřednictvím vytvoření dočasného elektorálního tělesa. Takové těleso, vybrané jednorázově za jedním specifickým účelem, bude při volbě méně pravděpodobně sledovat vlastní dlouhodobé zájmy, a jeho členové budou pravděpodobně méně ovlivněni svou politickou příslušností. Nezávislost elektora byla navíc posílena tím, že nesměl být úředníkem pracujícím pro Spojené státy- nesměl být členem Kongresu, ani jeho zaměstnancem.

Svou dočasností a tím, že volitelé neměli příslušet k jednotlivým stranám, mělo být dosaženo i nezávislosti budoucího prezidenta, a snižovala se i možnost, že bude při rozhodování ovlivněn Kongresem. V době, kdy bude prezident svou funkci plnit, už dávno nebude žádný Sbor volitelů existovat a ti, kteří jej volili, nebudou elektory a nebudou mít tedy nad prezidentem žádnou moc.

Poslední požadavek kladený na systém bylo zajistit, aby velké státy ve volbě nepřehlasovaly ty menší, byl zajištěn tím, že každý stát měl zajištěny dva hlasy, stejně jako měl jisté dva senátory v Senátu. Zbytek volitelů mu byl přidělen na základě toho, kolik měl delegátů ve Sněmovně reprezentantů, čímž měla být zajištěna rovnováha sil. (Hamilton, 1788)

Zohledněním všech těchto požadavků se na ústavním sněmu vyjednal složitý systém, který byl zúčastněnými delegáty považován za dobrý kompromis. Základy tohoto systému jsou

dodnes stejné, ačkoliv byl v následujících upraven řadou dodatků v souladu s tím, jak Spojené státy rostly a nadále se vyvíjely.

2.2. Vývoj a fungování Sboru Volitelů

Ve své původní podobě se první volby odehrály v roce 1789, dva roky po sepsání ústavy. Prvním prezidentem byl 30. dubna prostřednictvím Sboru volitelů zvolen George Washington. Systém, ve své původní, nezměněné podobě byl užit celkem při čtyřech volbách, je popsán v první sekci druhého článku americké ústavy, vypadal takto.

Jak již bylo řečeno, počet volitelů, který byl jednotlivým státům přiřknut, byl odvozen od počtu delegátů daného státu v Kongresu, v Senátu a Sněmovně reprezentantů. Každý stát měl jisté dva volitele, společně s dalšími. Jejich počet, stejně jako počet delegátů ve Sněmovně reprezentantů reflektoval lidnatost daného státu. Sčítání lidu, na kterém se počet delegátů a tím i volitelů zakládá, probíhá každých deset let. Je pevně dáno, že každý stát má ve Sněmovně zastupovat alespoň jeden reprezentant. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.47)

Bylo určeno, že se volitelé při samotné volbě mají scházet pouze lokálně, ve svém státě s dalšími voliteli, kteří tento stát zastupovali. K setkání všech volitelů na federální úrovni nemá nikdy dojít z důvodů uvedených v minulé kapitole. (Tamtéž, s.47)

Každý volitel měl dva hlasy. Z těch musel alespoň jeden odevzdat kandidátovi, který nebyl z jeho státu. Toto opatření bylo přijato, aby se zabránilo přílišné fragmentaci hlasů – očekávalo se totiž, že jednotliví volitelé budou pravděpodobně hlasovat pro kandidáta, který pochází se stejného státu jako oni, aby snáze došlo ke kumulaci většiny potřebné pro výběr jednoho z kandidátů do úřadu a aby bylo zajištěno, že vybraný kandidát se bude těšit široké podpoře nejen ve svém státě, ale napříč celou federací. (Tamtéž, s.47)

Taková byla základní pravidla fungování volitelů na federální úrovni. Způsob, jakým volitele vybírat, a samotná jejich volba, byla již v kompetenci jednotlivých států, i když obojí federální ústava do jisté míry ošetřovala.

Není určeno, co přesně kvalifikuje občana Spojených států k tomu, aby se mohl stát volitelem. Ústava vymezila spíše negativní prostor, tedy to, kdo se volitelem stát nesmí, v souladu s požadavky nastíněnými v minulé kapitole. Velký důraz byl kladen na nezávislost volitele na libovolné státní instituci, která by mohla jeho volbu jakkoliv ovlivnit. Volitel proto nesměl být federálním zaměstnancem či členem Kongresu. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.48)

V neposlední řadě bylo potřeba určit, jak budou volitelé vybíráni. Federální ústava

nabízela možnost výběru pomocí lidového hlasování nebo skrze legislativní orgány jednotlivých států. Lidové hlasování bylo při prvních několika volbách tou méně populární variantou, ale již po necelých padesáti letech bylo z obou možností tou využívanější. (Tamtéž, s. 48)

Po určení elektorů, kteří měli svůj stát ve volbě zastupovat, se volitelé sešli a proběhlo samotné hlasování. Stát poté poslal listinu se jmény a počtem hlasů kandidátu do Kongresu, do rukou viceprezidenta, který byl zároveň i předsedou Senátu. Ten později na společném zasedání obou komor Kongresu přečetl výsledky hlasování a po jejich následném sečtení zvítězil kandidát, který při volbě obdržel absolutní většinu, tedy více než polovinu z celkového počtu hlasů elektorů. Kandidát, který měl druhý nejvyšší počet hlasů, se stal viceprezidentem. (Congressional Digest, 2017, s. 2-3)

Tehdy ale nebyl stranický systém ve Spojených státech tak silně polarizován, jako je tomu v pozdější době. Snáze mohlo dojít k remíze nebo k tomu, že nebyla získána potřebná většina. I na to však zákonodárci pamatovali.

V případě, že dva kandidáti obdrželi stejný počet hlasů volitelů, mohla se mezi nimi Sněmovna reprezentantů rozhodnout. Pokud žádný z kandidátů nezískal absolutní většinu hlasů, Sněmovna volila prezidenta z pěti kandidátů s nejvyšším počtem hlasů. V obou případech platilo, že museli být přítomni zástupci alespoň dvou třetin států, aby byla Sněmovna usnášeníhodná. Každý stát měl při volbě jeden hlas a pro zvolení prezidentem musel kandidát těchto hlasů získat přes polovinu, to znamená opět absolutní většinu. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.48)

Tento systém nebyl perfektní. První úprava přišla po volbách v roce 1800, kdy mezi dvěma kandidáty došlo k remíze a o prezidentovi měla rozhodnout Sněmovna reprezentantů. Nakonec se ve sněmovně hlasovalo celkem šestatřicetkrát, a když byl konečně vybrán prezident, došlo k tomu přesně tím způsobem, kterému se snažili tvůrci ústavy tak usilovně zabránit – intrikařením, pletichami a dohodami uzavíranými mezi vítězným kandidátem a legislativním tělesem, které jej volilo. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.49)

Tato situace vznikla kvůli rychle bujícímu systému stran, které se snažily nabídnout kompletní balíček kandidátů, prezidenta i viceprezidenta. Jediným způsobem, jak takovou dvojici při současném uspořádání voleb vybrat, bylo, aby všichni elektroři hlasovali pro kandidáta, který se měl stát prezidentem, a následně všichni kromě jednoho elektora vhodili lístek se jménem kandidáta, který se měl stát viceprezidentem. Při výše popisovaných volbách došlo k tomu, že všichni volitelé odevzdali všechny své hlasy nejen prezidentovi, ale i viceprezidentovi. Došlo tedy k oné nešťastné remíze a následná krize při hlasování v Kongresu

si vynutila změnu ústavy. (Congressional Digest, 2017, s. 3)

Proto došlo k upravení voleb 12. dodatkem k ústavě, který měl zabránit, aby znovu došlo k takové situaci. Ústava elektorům ponechala dva hlasy, avšak jeden z nich nadále nebyl vyhrazen prezidentovi, nýbrž viceprezidentovi, který již nadále neměl být pouze druhým v závodě o prezidentském křesle. To stranám umožnilo představit kompletní kandidátku bez obav, a ze zvyku, že prezident a viceprezident usilují o úřad společně, se stala běžná praxe.

Další změny z 12. dodatku se týkaly snížení počtu kandidátů, ze kterých se ve Sněmovně reprezentantů vybíralo v případě, že nikdo nezískal potřebnou většinu, z pěti na tři, a určily, že ke zvolení viceprezidentem potřebuje kandidát získat absolutní většinu hlasů. Pokud k získání většiny nedojde, bude ze dvou kandidátů z nejvyšším počtem hlasů rozhodovat Senát, kde bude mít každý senátor jeden hlas a kde bude kandidát muset taktéž zvítězit prostou většinou. Aby bylo hlasování platné, musí se jen účastnit alespoň dvě třetiny senátorů. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.49-50)

Významným byl pro systém voleb také 14. dodatek, který změnil způsob určování množství zastupitelů pro daný stát. Byl přijat v reakci na zrušení otroctví. S jeho zrušením zanikla i potřeba rozlišovat obyvatele na svobodné a ostatní, tedy otroky, kteří se předtím při sčítání započítávali pouze se třemi pětinami váhy svobodného občana. Jedinou výjimku měli představovat Indiáni neplatící daně. Dále také určil, že žádný stát nemůže svým občanům upírat právo volit, nechce-li být sankcionován snížením počtu reprezentantů v dolní komoře. (Tindall; Shi, 1994, s. 801)

23. dodatek nadále rozšířil Sbor volitelů o volitele zastupující D.C., tedy *District of Columbia*. Získal celkem tři elektory. (Tamtéž, s. 803)

S postupem času prošel systém Sboru Volitelů dalším vývojem ruku v ruce s tím, jak se vyvíjel politický systém Spojených států. Největší změny zaznamenal v tom, jak si jednotlivé státy vybírají volitele a data konání samotných voleb.

Státy si podle ústavy mohly vždy zvolit formu, kterou si budou své volitele vybírat. Pro pořádek, mají možnost si své elektory zvolit buď prostřednictvím svých legislativ, nebo dát prostor občanům. V průběhu téměř šedesáti voleb se objevilo mnoho různých verzí, vítězně z nich však vyšly ty, které do volby elektorů zahrnuly lid. Již v roce 1832 všechny státy s výjimkou Severní Karolíny využívaly k výběru volitelů hlasů svých občanů. Od voleb pořádaných v roce 1876 žádný stát nikdy nevybral své elektory bez účasti lidu na hlasování. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s. 50)

Volby v první polovině 19. století ostatně k nastavení precedentu fungování voleb silně napomohly. V minulosti bylo totiž také zvykem, že si mezi sebe hlasy elektorů kandidáti dělili.

Postupně však získávala ve státech na popularitě spíše většinová forma volby. V roce 1824 již vítěz voleb získal všechny hlasy ve více než polovině států. V roce 1836 už na formu *first-past-the-post* přistoupily všechny státy federace kromě jediného a všechny strany svým voličům nabízely úplnou kandidátku. Tato změna úzce souvisí se vzestupem masových (*catch-all*) politických stran. (Hecht; Schultz, 2015, s. IV)

Tuto změnu v charakteru voleb postřehl i Alexis de Tocqueville. Ten zaznamenal, že se státní stranické buňky spojují napříč státy, aby získaly potřebnou podporu pro své kandidáty. To vedlo k silnější centralizaci organizace voleb a postupem času došlo k přechodu na pro strany výhodnější majoritní formu voleb. (Hecht; Schultz, 2015, s. 5)

Užití takové varianty voleb znamená, že kandidát, který v daném státě získá více než polovinu hlasů – první přetne cílovou pásku – nezíská dané procento hlasů, jak by tomu bylo v systému poměrném, nýbrž hlasy všech volitelů, které má daný stát k dispozici, ale jeho soupeř, byť by prohrál o jediné procento, odejde s prázdnou. Výběr konkrétního volebního systému při volbě volitelů není zakotven v ústavě a je upravován zákony na úrovni státu, nikoliv federace, podle jiného než většinového klíče se však rozhoduje pouze na dvou místech v celých Spojených státech. Jsou jimi Nebraska a Maine. O tom, jak konkrétně se v těchto dvou státech hlasy přerozdělují, bude řečeno více v následující kapitole, kde bude popsán průběh voleb ve své úplné současné podobě. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.51)

Co se týče změn v určování data konání voleb, ústava dává Kongresu právo k vyhlášení jednotného data pro výběr elektorů a pro samotné hlasování. Dříve se v návaznosti na určité datum vyhláškou stanovila lhůta, ve které volby mohly proběhnout. Datum si mohly jednotlivé státy stanovit kdykoliv v období 34 dnů před první středou v prosinci každé čtyři roky. Jak však sílilo spojení a zrychlovala se komunikace mezi jednotlivými státy, objevil se problém – státy, kde se hlasovalo později, měli při hlasování relativně větší moc a byly tedy potenciálním objektem vhodným ke snahám o intrikářství, korupčení a podobné nekalé praktiky. Aby se takovým snahám a zvýhodňování států na úkor ostatních zabránilo, v roce 1845 bylo jako volební den pro všechny státy federace ustanoveno úterý následující bezprostředně po prvním listopadovém pondělku, a to každé čtyři roky. Důvody, které stojí za volbou tohoto data, se mohou dnešnímu čtenáři zdát téměř úsměvné. V době, kdy se tento den určoval, se většina obyvatelstva Spojených států stále živila zemědělstvím. Na začátku listopadu už bylo po sklizni a většina obyvatel si mohla spíš dovolit odcestovat k volbám. Počasí navíc cestování ještě přálo, protože nebyla taková zima. Volba tradičního volebního dne padla na úterý z podobně zajímavých důvodů. Neděle byla pojímána za den odpočinku a pobožností. Proto bylo na cestu k volbám voličům ponecháno pondělí, aby nedošlo k narušení těchto tradic. (Congressional

Digest; 2017; s. 4)

3. Průběh voleb – jak se dnes v Americe skutečně volí?

3.1. Boj o Bílý dům

Ačkoliv samotná volba probíhá na začátku listopadu, prezidentská kampaň se rozjíždí mnohem dříve. Není neobvyklé, že se země začíná po novém prezidentovi poohlížet už v polovině volebního období současného prezidenta, a to zejména, pokud se jedná již o druhé volební období současného prezidenta, který již nebude moci kandidovat.

Při pohledu na způsob, jakým se volí do Kongresu Spojených států můžeme v souladu s Duvergerovou teorií odhadnout, že partajní systém, který z většinových voleb vzejde, bude bipartiální, tedy že v něm budou mít hlavní převahu dvě strany. (Novák, 1997) Toto tvrzení platí i pokud se bavíme o prezidentských volbách. V souladu se svým demokratickým zřízením nevylučuje z dalšího boje ani další, třetí strany, jejich účast je ale značně ztížena množstvím podmínek, které jsou jim kladeny, aby se mohly volebního klání zúčastnit. Nezávislí kandidát musí pro účast ve volbách v jednom státě získat určitý počet podpisů, který si tyto státy sami určují. Tato čísla se stát od státu značně liší. Bylo spočteno, že aby kandidát dostal své jméno na kandidátskou listinu ve všech státech federace, musel by získat více než 860 000 podpisů. (Ballotpedia) Tato kampaň, která ještě předchází samotné prezidentské kampani, je finančně a časově nesmírně náročná.

Ačkoliv má existence třetích stran v systému jisté opodstatnění a hru trochu mění, například tím, že nutí dvě hlavní strany k responsivitě, či může díky tomu malému procentu hlasů, které získá, zvrátit výsledek voleb (SparkNotes, c2019), pro účely této práce budeme existenci třetích stran opomíjet, s výjimkou okamžiků, kdy bude jejich účast ve volbách skutečně klíčová, jako například při volbách na floridské Palm Beach v roce 2000.

Kandidáti tedy zhruba dva roky před samotnými volbami začínají jakési turné po zemi. Debatují s voliči o klíčových otázkách, snaží se získat důležité kontakty, vedou rozhovory s vysokými činiteli svých stran a začínají sbírat peníze na svou volební kampaň. V té době si také kandidáti vytváří vlastní podpůrnou strukturu, svůj volební štáb.

Vedení prezidentské kampaně i mimo svůj stát je fenomén, který se rozmohl až po skončení občanské války ve Spojených státech (1861-1865). Jednotliví kandidáti začali tehdy vedení své kampaně přebírat od národních stranických buněk a začali do států, které byly čím dál tím více kompetitivní, jezdit sami. První prezidentský kandidát, který tak učinil, W.J. Bryan,

na konci své kampaně málem zkolaboval vyčerpáním a zřetelně ostatním kandidátům ukázal, jak důležité je si, v tak dlouhé kampani, rozvrhnout síly, čas a zdroje. Ostatní státníci si z něj již vzali příklad. Například F. D. Roosevelt vedl svou kampaň po cestě vlakem na nominační sjezd Demokratické strany, když zastavoval na nádražích cestou do Chicaga. (Hecht; Schultz, 2015, s. 5)

Období volební kampaně prezidenstkých kandidátů se dá rozdělit na dvě etapy – nejprve do stranických nominačních sjezdů pořádaných zhruba v polovině volebního roku, jedná se o jakousi "předkampan", kdy si dvě největší americké strany vybírají svého kandidáta. Jakmile si obě strany svého kandidáta vyberou, rozjíždí se kampaň ještě ostřeji a vrcholí na konci října a začátku listopadu.

Ve fázi "předkampaně" kandidát objíždí jednotlivá národní shromáždění, kde se snaží zapůsobit na delegáty jednotlivých stran a snaží se zajistit si jejich podporu. Samotný proces nominace delegátů pro celonárodní sjezd je poměrně složitý. Nominace se odehrává buď na kaukusech, tedy dílčích stranických sjezdech na lokální úrovni, anebo v primárkách, které fungují podobně jako všeobecné volby. Proces nominace, ať už je jakýkoliv, může být otevřený, uzavřený nebo polouzavřený a své delegáty buď zavazuje k tomu řídit se vůlí lidu vyjádřenou při jeho nominaci, nebo zejména v případě demokratických superdelegátů, umožňuje delegátovi hlasovat nezávisle. (Krejčí, 2009, s. 70-76)

Kaukus neboli shromáždění je setkání organizované stranou. Občané se sejdou, aby diskutovali, kdo je nejlepším kandidátem na prezidenta. Na konci sezení se hlasuje o delegátech na základě toho, kdo se postavil za majoritou přijatelného kandidáta. Tito delegáti pak zvolí delegáty pro daný stát, kteří budou z kandidátů vybírat na celonárodním stranickém nominačním sjezdu. (Bill of Right Institute, c2019)

Druhou formou jsou pak primární volby, častěji zkracované pouze na primárky. Jedná se o proces, ve kterém podobně jako ve všeobecných volbách odevzdávají registrovaní voliči hlasy. Primárky se dají rozdělit do několika kategorií. (Krejčí, 2009, s. 70-76)

Zprvė rozeznáváme přímé nebo nepřímé. V přímých kandidáti odevzdávají hlasy rovnou prezidentským kandidátům či jiným kandidátům na volenou funkci, v nepřímých pak delegátům, kteří z kandidátů následně vybírají.

Nadále rozlišujeme primárky uzavřené a otevřené. V uzavřené volbě mohou hlasovat pouze členové dané strany, což utužuje stranickou jednotu, a v otevřených volbách může hlasovat i volič nezávislý, který se pro tyto volby rozhodne hlasovat v primárkách jedné či druhé strany, což zajišťuje větší voličskou aktivitu a nabízí to možnost k vyjádření se i voličům, kteří jinak nechtějí svou stranickou příslušnost veřejně deklarovat, či si přejí zůstat nezávislími.

Mají ale pochopitelně i své stinné stránky a existují dokonce i hlasy, které tvrdí, že hlavním cílem primárek je volební iniciativu voličů omezit. (Krejčí; 2009; s. 74)

V neposlední řadě je třeba zmínit, že existují vázaní delegáti a delegáti nevázaní. Vázaní delegáti jsou povinni na stranickém sjezdu hlasovat v souladu s přáním lidí, kteří si jej za delegáta vybrali. Nevázaní delegáti ve své volbě takto omezení nejsou. Nejtypičtějším příkladem nevázaných delegátů jsou demokratičtí "superdelegáti". Pod takovým pojmem se skrývá skupina delegátů, která má svou účast na celonárodním stranickém nominačním sjezdu jistou a nemusí projít ani kaukusem, ani primárkami. Superdelegáty se stávají významní členové strany, například bývalí prezidenti a viceprezidenti, členové obou komor Kongresu, guvernéri a členové Demokratického národního výboru.

Superdelegáti se na volbě prezidenta podílí již od roku 1982, dlouho však svůj možný vliv na výběr kandidáta neuplatňovali a šli, tak říkajíc, s davem. O jejich roli se začalo více debatovat až po nominačním sjezdu v roce 2008, kdy díky do jisté míry hlasům superdelegátů zvítězil v nominačním klání Barack Obama nad dosavadní favoritkou Hillary Clintonovou. Té se pak, opět z části díky superdelegátům, povedlo získat nominaci na úkor Bernieho Sanderse. Superdelegáti jsou nyní daleko ostřeji sledovaným tématem, než tomu bylo doposud, a zejména při nominační kampani demokratických kandidátů v roce 2016 se je občané snažili dohnat k responsivitě, například prostřednictvím petice. (Christenson; Heideman; 2016; s. 2)

Jakmile jsou známi kandidáti dvou největších stran, rozjíždí se další, tentokrát již ostré kolo volební kampaně. Tato fáze voleb prošla od 50. let, kdy se začala při kampani využívat masová média obrovskými změnami. Kandidáti již nemusí do každého státu zavítat osobně, nýbrž mohou skrz televizní obrazovku zavítat přímo do jejich obýváku. Prostoru, který mu poskytla televizní obrazovka například bravurně využil J.F. Kennedy, když porazil Richarda Nixona, který trval na tom, že se svou kampaní objede každý jeden stát. Sice nakonec získal více států na svou stranu, ale prohrál tam, kde se to reálně počítá – ve Sboru volitelů. Zatímco Nixon vedl kampaň do poslední chvíle před debatou a na obrazovce následně vypadal strhaně a unaveně, Kennedy se na debatu dobře připravil a vypadal odpočatě, atraktivně a uvolněně. Vzhledem k tomu, že debatu sledovalo téměř 70 milionů amerických občanů, jednalo se o jeden ze zlomových momentů voleb roku 1960. (Pinheiro, 2018)

Kandidáta dnes čeká několik televizních debat, na které se samozřejmě dlouho a svědomitě připravuje, a řada jiných televizních vystoupení. Kandidát také objíždí nerozhodnuté státy a snaží se dotvářet svou image. Prezidentské volby ostatně ve Spojených státech připomínají reality show a prezidentský kandidát se občas může zdát jako prázdná nádoba,

naplněná k prasknutí čímkoliv, co do ní nalije tým vybraných expertů. I samotné nominační sjezdy se ocitají pod drobnohledem televizních kamer, reportérů a novinářů. Všechno musí být bombastické a velkolepé, aby program divák vydržel sledovat a televizní stanice vytěžili maximum z reklamy, kterou je vysílání prošpikováno. A dnešního diváka pochopitelně příliš nezajímá politický program té či oné strany. Divák čeká na hvězdu představení, kterou v tomto případě je a až do dne voleb bude samotný kandidát. Musí zářit. Musí je upoutat. Musí bavit. Musí mít charisma. Tak trochu jako Kennedy. (Krejčí, 2009, s.96-99)

Kandidát se také musí se umět "zdát". Jen málo voličů ve skutečnosti zajímá, jaký jejich kandidát je a jestli je skutečně dobrým a čestným člověkem, za jakého ho mají. Musí umět budít zdání, že takový je. Nebo alespoň, že je lepší než ten druhý. Veřejná image, více samostatné názory a řešení klíčových otázek, pomáhá dostat hlasy do urny.

Proto všechny ty přípravné týmy. Proto všechny ty hodiny trávené před kamerami. Jakmile je kandidát vybrán, potřebuje se od své strany odpoutat a nebýt jen "kandidátem republikánů". Musí zapracovat na vlastní individualitě. Teď už na něj strana tolik nedosáhne. (Krejčí; 2009; s. 82) Teď už je hvězdou své vlastní show, ačkoliv pochopitelně nesmí zapomínat, kdo je a odkud přišel. Některé státy se stále tradičně rozhodují na základě stranické příslušnosti.

Vyvrcholení celé show přichází v den voleb, který ústava stanovuje, jak již bylo uvedeno, na úterý po prvním listopadovém pondělku, kdy probíhá lidové hlasování. *De iure* tehdy kandidát ještě vyhráno nemá, ale *de facto* již ví, že se stane příštím prezidentem. Jak tedy samotná volba probíhá a kdy si kandidát bude konečně moci v klidu vypít šálek kávy v Bílém domě?

Jednotlivé strany pošlou seznam navrhovaných elektorů zemi, ve které kandidují. Voliči tedy ve skutečnosti neodevzdávají své hlasy přímo prezidentskému kandidátovi, jehož zvolení si přejí, ale seznamu elektorů dané strany, který vybraného kandidáta zvolí jejich jménem. Vítěz v těchto volbách bere vše – pokud pro kandidátku republikánů odevzdá hlas 53 % voličů a pro kandidátku Demokratů zbývajících 47%, Republikáni vyhrají všechny elektory daného státu, a nikoliv pouze jejich část. Ve všech krom dvou volebních okrsků se tedy volí většinovým volebním systémem. Výjimkami jsou pouze státy Nebraska a Maine, kde je klíč k rozdělení hlasů poněkud složitější. Stát je rozdělen na volební obvody, které se překrývají s obvody pro volby do Kongresu. Celkový vítěz ve státě získá dva hlasy. Zbývajících hlasy jsou vázány na volební obvod a získá je vítěz daného obvodu. V Mainu jsou takové obvody dva a v Nebrasce tři. Je tedy možné si hlasy elektorů v daném státě rozdělit, ale nebývá to obvyklé. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.50-51)

Členů Sboru volitelů je celkem 538. Kandidát pro své zvolení potřebuje získat 270 hlasů elektorů. Na základě této znalosti je tedy možné určit vítěze voleb, jakmile jsou hlasy sečteny. Ve skutečnosti však s reálnou volbou bude muset Amerika vydržet až do prosince a samotná inaugurace proběhne až na začátku ledna, tedy více jak dva měsíce poté, co občané projeví svou vůli.

Po uzavření volebních místností a sečtení volebních hlasů odešle guvernér archiváři Spojených států, což je oficiální funkce pro vedoucího NARA (National Archive and Record Administration) (National Archives; 2017) certifikované výsledky voleb s listinou obsahující jména elektorů. Následně začne běžet lhůta, kdy mohou být proti průběhu voleb vznášeny námitky. Pokud nebudou nadnesené problémy uspokojivě vyřešeny do určitého data, Kongres může hlasovat místo napadených elektorů. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.48)

Následně se všichni elektroři setkají a probíhá samotné hlasování. Ačkoliv tak v ústavě nebyla jejich role koncipována, obecně se očekává, že elektroři budou hlasovat pro kandidáta strany, za kterou byli do úřadu nominováni.

Existují i takzvaní "nevěrní elektroři", kteří mohou při finální volbě jít proti straně a lidu. Pravděpodobnost, že některý z elektorů půjde proti straně, která jej nominovala, je však extrémně nízká a tyto případy jsou naprosto výjimečné. Některé státy se pokouší případnou neposlušnost elektorů omezit pohrůzkami pokut a trestních oznámení, ve skutečnosti se však většina výzkumníků, kteří se věnují ústavě domnívá, že po svém zvolení elektor nabývá práva jednat svobodně, pouze dle svého vědomí a svědomí. V souladu s tímto tvrzením také nikdy nedošlo k sankcionování elektora, který se takto zachoval. (Congressional Digest; 2017; s. 4)

Elektoři hlasují pro prezidenta a viceprezidenta zvlášť, v souladu s 12. dodatkem k ústavě. Po jejich schválení se odešlou předsedovi Senátu, který je zároveň současným viceprezidentem, státnímu tajemníkovi státu, za nějž elektroři hlasovali, archiváři Spojených států a soudci federálního obvodu, ve kterém hlasovali. Pak Sbor volitelů zaniká, aniž by se kdy ve své úplnosti sešel.

Poté na začátku ledna dojde ke společnému zasedání Kongresu, na kterém předseda Senátu a viceprezident v jedné osobě vystoupí a přečte výsledky hlasování v jednotlivých státech dle abecedního pořádku. Hlasy jsou sečteny, a poté je dán prostor pro námitky k volbě. Pokud žádné nejsou a jeden z kandidátů dosáhl potřebných 270 hlasů elektorů, zvolení nového prezidenta Spojených států je konečně oficiální. (U.S. Election Assistance Commission, 2011, s.53-54)

3.2. Kritika systému

Hamilton se možná domníval, že jejich systém je vynikající, když už ne perfektní. (Hamilton; 1873) Dnes se ale ozývá množství hlasů, které s touto tezí nesouhlasí, a navrhují systém reformovat. Ačkoliv se tato práce nemíní podrobně zmiňovat ani o kritice, natož pak o možných nápravách systému, je na tomto místě vhodné se tu alespoň o základní kritice zmínit, aby se následně dala lépe pochopit funkce *swing states* a dopad, který na volbu mají.

Ve snaze dát malým státům možnost do volby promluvit, přidělila ústava každému ze států, včetně *District of Columbia*, nejméně tři hlasy – dva za každého senátora, který v Kongresu zasedá, a další za každého člena Sněmovny reprezentantů. Reálně však tímto krokem přiřkla hlasům některých voličů o hodně větší váhu, než jakou mají hlasy voličů v jiných státech.

Protiargument proti této výtce nám ve své glose nabízí například Torson. Ten tvrdí následující:

"Ve Spojených státech je silně zastoupeno jak venkovské, tak městské obyvatelstvo, které je koncentrováno v několika státech. Kdyby byla volba čistě lidová, všechny hlasy by měly stejnou váhu, ať už by pocházeli ze srdce Arkansasu nebo z předměstí Manhattanu. Je výrazně levnější (ať už se bavíme o penězích nebo – a to je důležitější – o čase kandidáta) vést kampaň ve městech, takže je pravděpodobné, že většina kandidátových snah a zdrojů, které mají voliče přesvědčit, bude alokována právě sem, a voliči na venkově budou tím pádem opomíjeni. Tohle se však v systému Sboru volitelů neděje. Jakmile někdo v nějaké státě vyhraje, je jeho bez ohledu na rozdíl v počtu hlasů. Proto, i když jsou ve volbě některé státy silnější než jiné, je důležité, aby měla kampaň široký záběr a věnovala se co nejvíce státům." (Torson, 2016)

Argumenty poukazující na nevyváženost relativního vlivu obyvatel jednotlivých států na úkor států jiných nejsou příliš validní. Taková na první pohled kritika opomíjí totiž jednu ze základních myšlenek, se kterou byl systém Sboru volitelů vytvářen: dodat ve volbě na významu i státům, které by jinak velkou váhu neměly. Autoři ústavy tehdy poměry v budoucích Spojených státech možná odušili o něco lépe, než sami očekávali a zajistili, aby se opravdu každý stát alespoň trochu počítal. Tuto ideu systém, alespoň na papíře, ztělesňuje dokonale.

Ačkoliv je volba prezidenta Spojených států záležitostí celonárodní, formát voleb tento fakt příliš nereflektuje. Hecht a Schultz v úvodu své knihy zabývající se problematikou *swing states* zmiňují, že pravidla hry se liší stát od státu už na té nejzákladnější úrovni. Napříč Spojenými státy nejsou jednotná pravidla pro výběr elektorátu. Odlišná jsou například pravidla pro registraci voličů. Na federální úrovni jednotný elektorát neexistuje a spíše, než o jednu

velkou soutěž se jedná o soupeření v jednapadesáti dílčích soubojích. (Hecht, Schultz, 2015, s. xvii – xxxiii)

Dalším argumentem, který kritici Sboru volitelů rádi využívají, je fakt, že dává průchod jednomu opravdu podivuhodnému jevu. Pokud dojde k alokaci hlasů elektorů pro jednotlivé kandidáty určitým způsobem, může se stát, že ve volbách získá potřebnou většinu 270 hlasů koleje volitelů, aniž by vyhrál lidové hlasování. K dnešnímu dni se tak stalo pouze pětkrát. Bylo to v letech 1824, 1876, 1888, 2000 a 2016. Je pozoruhodné, jak blízko časově k sobě tyto volby mají. (Hecht; Schultz, 2015, s. xvii-xxxiii)

Někteří lidé mluví o selhání volebního systému a o tom, že popírá demokratické základy, na nichž byly Spojené státy stavěny. Jedním z největších advokátů změny je například NPV (National Popular Vote). Ta spustila rozsáhlou iniciativu napříč celými Spojenými státy. Jeden z jejich argumentů nastiňuje hlavní problém, kterým systém Sboru volitelů trpí, a navazuje na linii předchozího argumentu, který pro účely této práce shrnul Torson. Ačkoliv by na papíře měl systém Sboru volitelů napomoci rozšíření volební kampaně do více států a "narovnat" silové poměry v samotné volbě, ve skutečnosti tak podle NPV nečinní. (NPV, c2019)

Vezme-li se v potaz i předchozí argument, který poukazuje na nejednotnost volebního klání, ale spíš hovoří ve prospěch chápání voleb jako řady jednotlivých soutěží v rámci států, můžeme nalézt jev, který celý systém vyvrací z rovnováhy a fakticky vzato odsouvá soutěž do několika málo států, ve kterých je shromážděn pouhý zlomek amerických voličů.

System Sboru volitelů dal totiž vzniknout fenoménu zvanému *swing states*.

4. *Swing state*

Ačkoliv se volby ve Spojených státech tváří jako řada jednotlivých soutěží, realita je jiná. Přibližně ve čtyřiceti státech se o prezidentské křeslo vůbec nesoutěží. Jejich vítěz je, s trochou nadsázky, znám ještě dříve, než se vůbec na začátku listopadu otevřou volební místnosti.

Existence *swing states* a jejich vliv na volbu jsou další z oblíbených linií kritiky systému Sboru volitelů a poslední, která bude v rámci této práce rozebírána. Čeština tento termín přejímá v jeho původním, anglickém znění, nicméně jeho nejbližší překlad by byl pravděpodobně "kyvadlový" nebo "liknavý" stát.

Přes jeho patrnou významnost na prezidentský systém je však podle Hecht a Schultze pojem "*swing state*" poměrně málo zmapovaný a teoretici se mu věnují jen zřídka. Tato část práce bude tedy věnována definici pojmu *swing state* a pokusí se poukázat na to, jaké důsledky má existence tohoto fenoménu na prezidentskou volbu.

Výklad pojmu *swing state*, kterou Hecht a Schutz v úvodu své knihy nabízí, se snaží sjednotit populární, v médiích často užívané pojetí termínu, a odborný výklad pojmu. *Swing state* v nich podle jejich názoru pojí čtyři znaky, z nichž tři se obvykle spojují s již užitými a odbornou veřejností běžně užívanými pojmy.

Zaprvé funguje částečně jako *bellwether state*. Volební výsledky *bellwether state* vykazují extrémní podobnost s výsledky národními a představují tak vlastně perfektní statistický vzorek. Kandidát, který vyhraje v *bellwether state* by měl zákonitě vyhrát i celonárodní volbu.

Zadruhé *swing state* naplňuje definici toho, čemu se mezi odborníky říká *competitive state* – kompetativní stát, kdy je zisk vítězného kandidáta nad poraženým maximálně 10 % z celkového počtu hlasů.

Třetí charakteristiku sdílí *swing state* s pojmem *battleground state*. Tento stát ve volbách pro kandidáty představuje pomyslné bitevní pole, na kterém vedou svou kampaň, tedy mezi sebou o stát svádí pomyslnou bitvu.

A konečně, čtvrtým znakem, který v teorému navrhovaném Hecht a Schultzem je znak, který je pro definici *swing state* nejdůležitější a činí jej mezi ostatními definovanými kategoriemi jedinečným. *Swing state* je v posledních několika volbách, co se týče stranické orientace, státem nevěrným. (Hecht, Schultz, 2015, xxviii – xxxii)

Napříč Spojenými státy můžeme najít státy, jejichž obyvatelstvo tradičně volí jednu ze dvou nejsilnějších stran. *Swing state* je ale státem, který není takto vyhraněný a kde se může

snadno stát, že křesla v Senátu vyhrají demokraté, ale v prezidentských volbách si o něco později vyberou kandidáta republikánů.

Dá se říci, že v některých státech tedy mají prezidentští kandidáti své jisté. Je – li stát například tradičně demokratický (tradičně vyjadřuje podporu demokratům), demokratický kandidát v něm nebude vést žádnou intenzivní kampaň, jelikož podporu obyvatel v tomto státě už velmi pravděpodobně má. Kandidát republikánů naopak nebude na takový stát plýtvat zdroji, ať už se bavíme o čase nebo penězích, jelikož pravděpodobnost, že takový stát dostane na svou stranu, je nízká až mizivá.

Politická nestálost *swing state* hodně staví na politickém systému, který je ve Spojených státech zaběhnutý. Něco o tomto systému bylo již naznačeno v kapitole, která se věnuje výběru samotných kandidátů, na tomto místě je ale vhodné fungování tohoto systému více zdůraznit.

V souladu s Duvergerovými zákony o vlivu volebního systému na systém stranický můžeme odhadnout, že díky převážně majoritnímu charakteru voleb ve Spojených státech se zde postupně vyvinul silně bipartiální stranický systém. Členy téhle silné dvojky jsou už řádku let Demokratická strana a Republikánská strana. Pro ostatní strany je, díky charakteru voleb, extrémně těžké proniknout do jakékoliv státnické funkce. (Novák, 1997, s.59)

Swing state podle Hecht a Schultze musí při klání o prezidentské křeslo plnit funkce všech ostatních výše zmíněných států, aby se dal za *swing state* vůbec považovat. Takové vymezení pojmu *swing state* pomáhá pochopit jeho povahu a naznačit, co přesně se ve státě při volbách děje.

Hecht a Schulzt podle výše určených kritérií pečlivě prozkoumali, které ze států mohou označit za *swing states*. V některých případech kritéria ještě více zpřísnili – například snížili hranici rozdílu počtu hlasů mezi kandidáty, která definuje *competitive state*, z 10 % na pouhých 5 %. Zkoumané státy nemusí vybraná kritéria splňovat v každých volbách, mělo by tomu tak však být ve významném počtu případů. (Hecht, Schultz, 2015, xxix – xxxii)

Dle jejich mínění je ve Spojených státech deset *swing states*. Jsou jimi Colorado, Florida, Ohio, Nevada, New Hampshire, New Mexico, Virginie, Iowa, North Carolina a Wisconsin. (Tamtéž, s. Xxxii)

5. Historická kontextualizace voleb

Tato kapitola se bude věnovat vysvětlení historického kontextu voleb, s důrazem na to, jaké otázky byly či nebyly pro obě kampaně klíčové, jaké vyhlídky měli oba z kandidátů na výhru, a pokusí se určit, ve kterých liniích se elektorát nejvíce štěpil. Prostor bude věnován i tomu, které části elektorátu si pro sebe kandidát získal a jestli došlo k nějaké atypické alokaci voličských hlasů pro kandidáta strany.

5.1. Volby v roce 2000

Píše se rok 2000. Svět a spolu s ním i Spojené státy se probudily do nového tisíciletí, se kterým nutně přišly i nové výzvy. Na úsvitu tohoto nového věku, po ukončení století plného válek, krve a strachu, si měly Spojené státy zvolit nového vůdce, se kterým budou těmto výzvám čelit.

Poté, co si prošli povinným kolečkem stranických primárek, se proti sobě v klání o prezidentské křeslo utkali dva političtí titáni. Kandidát demokratů Albert Arnold Gore jr., familiárně přezdívaný Al Gore, který zastával úřad viceprezidenta v obou volebních obdobích Billa Clintona, vyzval na souboj republikána George Walkera Bushe, senátora za stát Texas a syna republikánské těžké váhy, bývalého prezidenta Spojených států Georgeho Herberta Walkera Bushe.

Kampaň obou kandidátů začala již výběrem viceprezidenta, druhého muže Spojených států a budoucího předsedy Senátu. Al Gore si k sobě vybral Josepha Liebermana, což mu napomohlo distancovat se od předchozí Clintonovi administrativy – Lieberman byl prvním demokratem, který Clintona kritizoval za jeho skandál s Monikou Lewinsky. George Bush se po podstatně vyrovnanějších primárkách, kde zvítězil nad senátorem Johnem McCainem, rozhodl pro Richarda Cheneyho, bývalého ministra obrany. (Dudley, 2008, s. 134)

Obzvláště při těchto volbách je třeba zmínit i kandidáty třetích stran. Za Reformní stranu to byl Patrick Joseph Buchanan a za zelené Ralph Nader. Oba v těchto volbách sehráli svou roli a jejich kandidatura i hlasy, které získali, měly na výsledek voleb drtivý dopad.

Poté, co demokraté prvně od Rooseveltova vítězství získali dvakrát za sebou prezidentský úřad, ekonomika rostla a neválčilo se, se mezi experty na začátku kampaně všeobecně očekávalo Goreho vítězství. Jediné neshody, které při odhadech výsledků kampaně panovaly, se týkaly toho, kolik procent hlasů Al Gore získá. (Pomper, 2001, s. 10)

Goreho startovní pozice do voleb byla vynikající. Amerika zažívala neobvykle dlouhé

období ekonomické prosperity, úspěch neoddělitelně spojovaný s vládou demokratů. Dosluhující demokratický prezident Clinton byl u občanů Spojených států nadále populární, navzdory svému skandálu s Monikou Lewinsky, které snad Goreho mohlo morálně v očích Američanů trochu poskvřnit. Jak již ale bylo naznačeno, Goremu se povedlo dopad skandálu zmírnit svou volbou viceprezidenta. Další dědictví Clintonova prezidentsví, které Goreho postihovalo, bylo jeho viceprezidentské stigma. Viceprezident je, byl a bude v očích občanů Spojených států vždycky až tím druhým, tím horším a méně úspěšným, a s tímto faktem se musel Gore při své kampani vypořádat stejně, jako ostatní bývalí viceprezidenti kandidující na nejvyšší post. (Pomper, 2001, s. 10)

Volby v roce 2000 byly jiné tím, že oproti předchozím volbám byly obvyklé hrany sporů mezi kandidáty a stranami, za které kandidovali, poněkud obroušené, tedy že zde nepanovala tak silná distinkce názorů na některá při volbách obvykle probíraná témata. V předchozím století se názory stran a potažmo i kandidátů ostře lišily v mnoha tématech. Typickým příkladem je věčná debata o tom, jakou roli by měla v životech občanů hrát federální vláda a jaké sociální benefity by měl kdo čerpat. V druhé polovině století pak vyvstala další témata a strany musely zaujmout postoj k otázkám rasismu a morálky. Další rozdíly mezi názory panovaly v přístupu k občanským právům, potratům, zločinu a náboženské sekularizaci ve školství, kde se strany dlouho držely zavedených linií. (Pomper, 2001, s. 5-7 a 15-16)

Postupně však strany své přístupy měnily. Republikáni, ačkoliv zůstávají v jádru konzervativní, nastavili laskavější tvář a byli svolnější ke schvalování levicověji vyhlížejících státních programů. Demokraté, kteří pod svými křídly tradičně schraňovali odpůrce válečných tažení, si za svého kandidáta vybrali Goreho, který za sebou měl zkušenost jako dobrovolník v aktivní válečné zóně. (Diffen, c2019)

Základní ideové odlišnosti mezi stranami zůstaly zachovány. Republikáni nadále silně advokovali rovnou daň a svobodný trh, zatímco levicovější demokraté by řešení problému spíše než skrz volný trh hledali ve vládních opatřeních s federální platností. Jako ilustraci rozdílu mezi stranami a jejich navrhovanými řešení můžeme uvést například problematiku školství – Bush navrhopvat řešení na úrovni jednotlivých států a příspěvky na soukromé školy, zatímco Goreovým řešením byla *policy* na federální úrovni, která měla napomoci s náborem učitelů a výstavbou nových škol. (Pomper, 2001, s.5-7)

Oba kandidáti se zaměřovali především na témata domácí politiky, například na škrty v daních v oblastech, které by jim pomohly nasbírat více voličů. Nevyhnuli se však ani tématům zahraniční politiky. Na tomto místě je nutné si připomenout, že Studená válka skončila teprve nedávno a po téměř celém staletí stráveném ve válečném stavu se většina Američanů

pravděpodobně nemohla dočkat chvílky klidu, kdy se konečně budou moci soustředit na sebe a na svůj vlastní stát. Konec konců, Spojené státy vstupovaly do nového tisíciletí fakticky jako vítězové – zatímco se SSSR rozpadla, ony přetrvaly. A ačkoliv na blízkém Východě již napětí eskalovalo, ještě nebyla vyhlášena válka ani Afganistánu, ani Iráku, ani válka proti teroru. Všechny tyto války byly vyhlášeny až v rámci Bushovy doktríny a sehrály podstatnou roli v Bushově druhé prezidentské kampani. (Tamtéž)

V roce 2000 se volební kampaň zkrátka nenesla v duchu výběru mezi dvěma řešeními velkého problému na federální úrovni, do jehož řešení měl nový prezident vnést nový vítr. Místo toho se kandidáti drželi debaty o obvyklých tématech a problémech, diskutovaných do jisté míry v každých volbách – federální rozpočet, daňová politika, sociální a zdravotní péče a programy. Oba kandidáti jim věnovali přibližně stejný prostor a navrhli svá řešení, která umožnila voliči učinit finální, klíčové rozhodnutí o směřování a vedení své země. Dá se říci, že kdyby po uzavření volebních místností nedošlo k ostře sledovanému kontroverznímu přepočtu hlasů na Floridě, byli by tyto volby, ač nepochybně soutěživé, až pozoruhodně obyčejné. (Pomper, 2001, s. 5-7)

I přesto je ale až zarážející, jak moc byl elektorát v těchto volbách rozdělen. Pomper se pozastavuje nad tím, jak moc se voliči drželi při volbě strany s podobným ideologickým zaměřením, jaké uvedli oni. Čtyři z pěti voličů, kteří se označili za liberály, se rozhodli pro volbu tradičně liberálních demokratů. Na druhé straně pomyslné barikády zůstal tento poměr také zachován, a čtyři z pěti samozvaných konzervativců se rozhodlo odevzdat svůj hlas konzervativním republikánům. Zároveň jen extrémně malé procento stranických příslušníků se přiklánělo k ideologii druhé strany. Jen každý přibližně osmý demokrat byl konzervativce, a pouze jeden ze třinácti republikánů smýšlel liberálně. Trend sílící polarizace na pravo – levé ideologické škále můžeme ostatně vysledovat již v minulých volbách z roku 1996, zejména u konzervativních a umírněných republikánů. (Pomper, 2001, s.6–9)

Podobný příběh o rozděleném elektorátu můžeme číst i při pohledu do dat mapujících preference voličů napříč sociálními skupinami. Chudí i bohatí, svobodní a sezdaní, katolíci a protestanti, Židé a křesťané, ti všichni mají o svém prezidentovi jasno a rozdíl ve voličských preferencích v každé jedné kategorii nikdy neklesne pod deset procentních bodů. Společnost je rozdělená a jednotlivé skupiny mají jasno v tom, koho si přejí za prezidenta. Největší rozdíl v preferencích však vidíme u sociálních skupin definovaných rasou. Al Gore byl preferovaným kandidátem pro drtivou většinu menšin. Afroameričané jej volili v 90 %, Hispánci v 67 % a Asiaté v 54 %. Bílé voliče se podařilo oslovit spíše Bushovi, když získal 54 % jejich hlasů.

Oba kandidáti věnovali velkou pozornost latinoameričanům a Bush se ve finální fázi

své prezidentské kampaně snažil o získání více hlasů i od dalších menšin, ty však nakonec zůstaly věrné Goreovi. Markantní byl i rozdíl ve volebních preferencích mezi pohlavími. Zatímco Bushe volili v 60 % případů bílí muži, Goreho si za prezidenta vybíraly spíše ženy, když získal 49 % hlasů od bílých žen. (Tamtěž, s.8-10)

Ve zkratce by se dalo říct, že si oba kandidáti zachovali podporu části elektorátu tradičně spojeného se svou stranou. Toto tvrzení platí zejména v Bushově případě. Významnou část republikánského elektorátu tvoří bílí muži, kteří Bushovi ve volbách 49 % vyjádřili až překvapivě jednoznačnou podporu, v poměru pěti hlasů bílých mužů pro Bushe oproti třem hlasům pro Goreho. Podrobnější číselné vyjádření (Pomper, 2001, s. 8-10)

Posledním důkazem k vykreslení naprosto rozštěpené společnosti jsou výsledky samotných voleb. Někteří výzkumníci situují finále klání o prezidentské křeslo na Floridu. Nedá se popřít, že Florida a problémy, které zde při volbách nastaly, přispěly ke konečnému výsledku voleb, ale omezit své zkoumání pouze na dění na Floridě je do jisté míry redukcionalistické a naivní. Prezidentská kampaň se rozběhla dlouho před tím, než se na Floridě otevřely volební místnosti, a k jejímu výsledku vedla naprosto nevystopovatelná řada dílčích kroků. Říci, že volby v roce 2000 rozhodla pouze Florida, pouze nechvalně proslulý okrsek Palm Beach, je jako říci, že za výsledek voleb mohl kupříkladu nečekaný déšť, kvůli kterému pár stovek Američanů nastydlo a místo toho, aby šli odevzdat svůj hlas, zůstali raději doma ve svých postelích. Je nutné připustit, že dění na Floridě v roce 2000 zůstává nesmírně zajímavým případem, ale je také nutné si uvědomit, že je případem důkladně zmapovaným a pro tuto práci a její zaměření na volební strategii vítěze nemá hlubší popis dění na Floridě velký přínos. Omezme se tedy na následující výklad.

Po ukončení soudní tahanice bylo nakonec pouze několik dní předtím, než se měl sejít Sbor volitelů, Ústavním soudem rozhodnuto o tom, že volby na Floridě vyhrál George Bush, byť o pouhých 537 hlasů, poté co byl floridským Nejvyšším soudem nařízený ruční přepočítání hlasů posouzen jako protiústavní – porušoval 14. dodatek. Zisk Floridy jej katapultoval přes potřebnou hranici a on získal celkem 271 volitelů. Není proto divu, že Florida budí dodnes takovou pozornost, obzvláště pokud se k této kauze přidá ještě tvrzení, že nebýt toho, že Nader na Floridě získal přibližně 17000 hlasů a nebýt špatně udělaných volebních lístků, kdy několik nepozorných Američanů svůj hlas omylem odevzdalo Patu Buchananovi, mohl Al Gore volby nakonec přeci jen vyhrát. (Dudley; Shiraev, 2008, s. 135-139)

Ačkoliv se tedy volby zdánlivě rozhodli až na Floridě, zajímavější otázkou než problematika špatně udělaných volebních lístků a zmanipulovaných výsledků v několika okresech je to, *proč* se prezidentské volby rozhodli právě až tam. Al Gore, podle vškerých

předpokladů, měl vyjít z voleb jako jasný vítěz. Ve své kampani však, jak tvrdí ve svém textu Pomper, udělal několik chyb.

Ekonomika je jedním z témat, které při volbách zajíma voliče nejvíce. V roce 2000 ve Spojených státech panovala prosperita a optimismus. Lidé si tento úspěch masově spojovali s Clintonovou administrativou. A zde Al Gore udělal ve své kampani zásadní chybu. Nedokázal vytěžit z dobré práce odvedené Clintonovou administrativou, navázat na její dědictví a zasadit volby do širšího kontextu toho, co již Demokráté u kormidla dokázali a ještě by dokázat mohli, kdyby jim k tomu dali občané příležitost. Místo toho, aby poukazoval na již dosažené úspěchy, které by mu pomohli Ameriku přesvědčit, se je snažil zlákat neurčitými sliby o budoucí prosperitě, kterou ale zapomněl vypočítat již dosaženými úspěchy. Nabídl jim tedy něco vágního, neurčitého a neuchopitelného, tedy to samé, co nabízel Bush.

Další z Gorových chyb byla ta, že přistoupil na Bushovu hru a redukoval kampaň z něčeho většího a více všeobjímajícího na souboj individualit a jejich volebních programů. Gore absolutně nedovedl využít podpory, kterou mu strana mohla nabídnout a profiloval se silně nezávisle, což mu mohlo pomoci při získání nestraničských voličů, kteří cítili k Demokratické straně jisté antipatie, ale výrazně mu to uškodilo u voličů, kteří se ke straně přiklínili, nemluvě o tom, že ho odloučení od strany zbavilo i těch posledních zbytků výhod spojených s úspěchem strany. (Pomper, 2001, s. 11-14)

Vyzvat Bushe na souboj individuality byla další z Goreho osudných chyb. Ve své knize *The 2000 Presidential Election and the Foundations of Party Politics* věnuje její autor kapitulu tomu, jak může osobnost kandidáta a to jak se "zdá" občanům ve své kampani ovlivnit výsledky voleb, a věnuje se výkladu toho, co se v této sféře voleb v roce 2000 dělo. (Johnston; Hagen; Jamieson, 2004, s. 119-142)

Straničká příslušnost kandidáta je pro voliče pochopitelně klíčová, jak se píše v řadě textů (Krejčí, 2009; Johnstone; Hagen; Jamieson, 2004; Pomper, 2001), ale jakmile se kandidát ocitne ve finálovém klání o prezidentské křeslo, začne se lid tak trochu pít po tom, co je zač a jaký se zdá být, i nad rámec kandidátovi straničské identity. Kandidátova osobnost má prokazatelně na voliče vliv, i když jen marginální. (Johnston; Hagen; Jamieson, 2004, s. 119)

Bush v podzimní části kampaně soustředil část svých na to, aby Gora zdiskreditoval. To se mu podařilo, a víra v Gorovi morální kvality klesá. Možná že právě ta malá skupinka voličů, která na základě Bushovi negativní kampaně rozhodla upustit od volby Al Gora, mohla být těmi několika tisícovkami hlasů, které volby nakonec zvrátily v Bushův prospěch. (Tamtéž, s. 127)

5.2. Volby v roce 2016

Svět se během těch necelých dvou desetiletí, které uběhly od souboje Bushe a Al Gora, změnil, zejména pokud hovoříme o prostředcích komunikace. Internet se postupem času stal běžnou součástí domácností. Všeobecný rozmach sociálních sítí umožnil kandidátovi dosud nejbližší a nejpřímější způsob komunikace s masou voličů. Aniž by se zvedli ze svého křesla, mohli prostřednictvím svého mobilního zařízení kandidáti snadno, bez nutnosti spoléhat na to, že média občanům jejich slova zprostředkují voličům věrně, odpovídat svým voličům na dotazy a projevovat své názory s lehkostí a samozřejmostí, jakou svět nezažil. Donald Trump je i v době svého prezidentství aktivním uživatelem Twitteru a je druhým nejsledovanějším světovým politikem na této platformě. (Twitplomacy, 2019)

Mezi občany Spojených států, a nejen zde, nýbrž i ve zbytku západního světa, panuje podivná únava. Demokratické zřízení funguje ve většině zemí již od konce 2. světové války, počáteční nadšení a víra v demokracii vymizela a mnozí začínají trpět deziluzí z demokracie, deziluzí z klasické politiky. Někteří hovoří o krizi demokracie. (Urbanati, 2016)

O původu této údajné krize a o tom, jestli zde skutečně nějaká krize je a odkud pochází, lze hovořit dlouhé hodiny, zejména pak o napojení této krize na cyklickou krizi kapitalismu, by šlo hovořit mnoho a mnoho hodin. Pro naše potřeby ale postačí vysvětlení Wolfganga Streecka, který ve zkratce uvádí, že vztah demokracie a kapitalismu je založen na občanově víře, že prostřednictvím demokratických struktur získá větší kontrolu nad vlastním kapitálem, a to demokracii legitimuje, a zároveň nutí občana k zájmu o účast na demokracii. V důsledku toho, jak postupuje proces integrace a jak stát více a více ovlivňují nadnárodní společnosti a koncerny, tedy velmi specifická zájmová skupina, se moc odlévá do vyšších struktur, na které již občan hůře dosáhne, a právě v tento moment nastupuje ona skepse, deziluze a pocit bezmoci. (Streeck, 2016) Lze se domnívat, že právě tato skepse napomáhá vzestupu různých populistických hnutí a alternativních politických proudů, které slibují moc navrátit do rukou občanů. Autorce se nepodařilo nalézt důkaz, který by poukazoval na to, že si byl Donald Trump tohoto pohybu vědom, nebo že této teorie úmyslně využil. Pravdou však zůstává, že jeho kampaň se řady těchto citlivých témat dotkla, a dokázala je využít, ať už vědomě, nebo nevědomě. Je však poměrně ironické, že odpovědí na tento strach má údajně disponovat realitní magnát, člověk, který z takového systému těží.

Další velkou změnou je geopolitická situace ve světě a pozice, kterou v jejím rámci Spojené státy zastávají. Zahraniční politika Spojených států bývá jedním z témat, které společnost zajímá a kandidáti se k němu často a rádi vyjadřují.

Zatímco v roce 2000 byly Spojené státy na mezinárodním poli v podstatě hegemonem, v roce 2016 už proti nim stojí soupeři, které není radno podceňovat. Rusko po rozpadu Sovětského svazu opět nabralo dech a vzestup Číny je přinejmenším pozoruhodný. Po událostech z 11. září 2001 se vojáci Spojených států opět vydávají na bojiště. Ozvěny těchto konfliktů stále zní celým světem a s jejich důsledky je nutné se vypořádat.

Volby v roce 2016 se měly odehrát podle již známého scénáře. Po dvou volebních obdobích se s funkcí navždy loučil prezident Obama z Demokratické strany. Úkolem Demokratického kandidáta bylo ukázat všem občanům, že Demokráté si ve funkci vedli dobře a mají tedy být zvoleni znovu, a zároveň nabídnout voličům alespoň nějakou změnu. (Gibson; Shaw, 2019) Republikáni museli voliče přesvědčit, že jejich kandidát je pro zemi lepší alternativou. Stejně jako v roce 2000 se všeobecně očekávalo vítězství kandidáta, který nakonec volbu prohrál. (Hammond; Roberts; Sulfaro, 2016, s. 879-880)

Realita se však od předpokladu lišila. Volby v roce 2016 byly vším, jen ne typickými volbami, nebyly jen dalšími volbami v řadě. Za Demokraty kandidovala žena, která vůbec prvně došla až do této fáze prezidentské kampaně a rozbila další skleněný strop. Republikán, hvězda realitní show a podnikatel, který postavil ideály své strany tak trochu na hlavu a zvítězil v primárkách nad favority Republikánské strany. (Meagher, 2016)

Mezi kandidáty na post prezidenta v roce 2016 panoval podivuhodný kontrast, kterému je nutné se při kontextualizaci voleb věnovat podrobněji. Spojené státy, podle některých, jen málokdy měli dva kandidáty, kteří vzbuzovali svou osobností více vášni než tito dva sokové. (Nai; Meier, 2018)

Hillary Diane Rodham Clintonová do voleb vstupuje po primárkách, ve kterých zvítězila nad Bernardem Sandersem, láskyplně přezdívaným Bernie, jakožto žena, která si prošla řadou politických rolí. Jako manželka Billa Clintona si prožila dvě volební období v Bílém domě coby první dáma. Pracovala jako senátorka. V primárkách v roce 2008 se postavila Baracku Obamovi a ačkoliv nominaci Demokratické strany nezískala, v Obamově administrativě později zastávala pozici ministryně zahraničních věcí. Ačkoliv nelze zpochybnit její politickou zkušenost, po tomto úctyhodném výčtu politických rolí by bylo překvapivé, kdyby neměla na kontě nějaký ten politický skandál, který by republikánský tábor mohl s gustem využít proti ní. (Marxtová, 2017, s. 30-31) Jako svého viceprezidenta lidu Spojených států nabízí Tima Kaina, senátora z Virginie.

Donald Trump působí vedle bohaté politické minulosti Hillary Clintonové tak trochu jako chudý příbuzný. Nikdy žádnou politickou funkci ani roli nezastával. Do povědomí veřejnosti vstoupil jako podnikatel a hvězda realitní show The Apprentice. Ačkoliv několikrát

zvažoval kandidaturu do politicky volených funkcí, nikdy tak neučinil. Jeho společná minulost s Republikánskou stranou začíná až v roce 2012, kdy při kampani veřejně podpořil Mitta Romneyho a následně vystoupil jako řečník na několika dalších stranických akcích. Jeho politická nezkušenost byla ve volbách jednou z jeho deviz, jelikož mohl vystupovat jako nezávislý kandidát bez dlouholeté napojení na politickou partaj a další veřejné činitele, jejiž zájmy by možná mohl při výkonu úřadu hájit. Jeho minulost je však dostatečně kontroverzní i bez politických skandálů, které postihly jeho soupeřku. (Marxtová, 2017, s. 11-14) Spolu s ním kandiduje i jeho viceprezident Mike Pence, bývalý guvernér státu Indiana.

Republikánské elity si marně lámou hlavu s nominací Donalda Trumpa, který se na scéně objevil jako černý kůň voleb a spolu se senátorem Marcem Rubiem převálcoval všechny "klasičtější" republikánské kandidáty, v čele s nejmladším z rodiny Bushů, politických těžkých vah. Jeb Bush možná zpočátku vypadal ve své pozici republikánské jedničky neohrožitelně a drtivá většina lidí se domnívala, že volby v roce 2016 budou opět kláním Bushe a Clintonové, ale s výzvou, jakou představoval Donald Trump si ani on poradit nedovedl. (Meagher, 2016, s. 2) Je až s podivem, že muž, jako je Donald Trump, se nakonec stal prezidentem, přestože součástí jeho programu je postavit zeď na hranici s Mexikem, navíc má silné vazby na Rusko, obtěžuje ženy a jeho politický program je jen neurčitým vyhazováním líbivých hesel do vzduchu. (Kivisto, 2017, s. 1- 6)

Jen málo faktorů hraje při volbách větší roli než současná ekonomika ve státě a strana, která držela prezidentské křeslo doposud, má v tomto ohledu většinou výhodu, obzvášť, pokud se ekonomice dařilo.

Je ale také zvykem, že pokud prezidentský úřad dlouho drží jedna strana, přejí si voliči dát šanci změně a pustit ke kormidlu druhou stranu. Například, jak víme z minulé podkapitoly, Demokrata Clintona na dvě volební období vystřídal Republikán Bush. Po něm nastoupil opět Demokrat Obama.

Demokratům se sice již dříve podařilo zabydlet se v Oválné pracovně na dvacet let, čtyři volební období z pěti však držel moc Franklin Delano Roosevelt, a to v době, kdy se situace ve Státech a v celém světě dala sotva nazvat normální. Roosevelt se v úřadě potýkal s Velkou hospodářskou krizí a hrozbami Druhé světové války. Roosevelt celkově zastával v americkém politickém systému zvláštní pozici. Jako jediný prezident totiž svou funkci zastával ve více než dvou volebních obdobích, a to celkem ve čtyřech. Před uplynutím toho posledního však zemřel a v úřadě jej nahradil Harry Truman.

Ekonomická problematika, tedy ona klíčová otázka, nikdy nebyla hlavním fortem kampaně Clintonové. Když Sander prohrál v primárkách částečně kvůli moci, kterou v systému

drží superdelegáti, objevily se názory, že Clintonová nebude schopná získat si pracující sociální vrstvy, na které Sanders svou levicovou, neortodoxní politikou cílil, v souladu s levicově orientovanou stranou. Sanders navíc opakovaně upozorňoval na rozevírající se nůžky mezi bohatými a chudými. (Gozstola, 2016, s. 13) Jedním z oblíbených argumentů Sandersových stoupců byl ten, že na rozdíl od něj je až příliš spojená s velkými hráči z Wallstreet, kteří byli vnímáni jako chamtiví, sebestřední a vzdáleni skutečnému zájmu veřejnosti a jejímu blahobytu. Tohle spojení od Clintonové odvrátilo řadu voličů, kteří by pro Sanderse jinak hlasovali a pravděpodobně je převedlo do protějšího tábora. (Hammond; Roberts; Sulpharo, 2016, s. 877-878) Donald Trump možná nedisponoval tak alternativními názory jako Sanders, ale pro řadu voličů mohl být přijatelnější než "loutka establishmentu" Clintonová.

Jakožto bývalá ministryně zahraničí za Obamovy administrativy byla Clintonová spojovaná s válkami v Lybii a v Iráku. Vzhledem k tomu, že válka v Iráku pomohla vytvořit podmínky, které daly vzniknout ISIS, jí na vzniku této organizace mnozí připisují zásluhy, což je tvrzení, kterého se Republikáni v čele s Trumpem rádi chytli. Pokud se k tomu přičtou události v Běngházi, na kterých ovšem dle závěrů ústavního soudu neměla Clintonová svůj podíl, vzniká nám v době, kdy roste napětí mezi Západem a Blízkým východem, nelichotivá a výbušná kombinace. (Gozstola, 2016, s. 13)

Trump, nezátížený politickou minulostí, měl v kampani bezprecedentně volné ruce. Nestává se, že by do této fáze kampaně pronikl kandidát, který by měl tak málo zkušeností v politice. Z tohoto důvodu je jeho kampaň a následné zvolení do funkce často přirovnáváno k volbám z roku 1984, ve kterých zvítězil herec Ronald Reagan. (Meagher, 2016)

A tak se na bitevním poli prezidentské kampaně střetla dáma s úctyhodnou politickou minulostí, s celebritou, která říkala věci na rovinu, zostra a bez obalu, a zapůsobila přesně na tu část elektorátu, která cítila únavu z neustálého tlachání distingovaných "kravat'áků" s falešnými úsměvy a léta trvající agendou. Je možná škoda, že se Trump nakonec ve finálovém klání nesešel s Berniem Sandersem, politikem podobně nekonvenčního ražení. Byla by to kampaň, na kterou by Spojené státy jen tak nezapomněly.

Střet Clintonové a Trumpa byl střetem mezi klasickou, starou americkou politikou, a novou politikou, živější a populističtější, která udeřila hřebík na hlavičku pro občany trpící deziluzí z demokracie a ze systému, který na ně, dle jejich názoru, zapomněl.

Podobně jako v minulé kapitole je i v této třeba zmínit, kterou skupinu voličů si který z kandidátů získal.

Vzhledem k jeho protiimigrační rétorice, jedním z nejvýraznějších a nejkonkrétnějších prvků Trumpovi kampaně, není žádným překvapením, že u většiny etnických menšin Trump

nebyl příliš oblíbeným kandidátem. Pro "opuštěného" bílého muže byl podstatně líbivějším kandidátem.

Chudý bílý muž se stal po volbách v roce 2016 pojmem, fenoménem. Jako by Spojené státy a jejich představitelé úplně zapomněli na podstatnou část svého obyvatelstva tím, že se se soustředili na ostatní skupiny občanů (hispánce, černochoy, nejvyšší a nejnižší sociální třídy), úplně zapomněli na někoho, kdo stojí v pozadí a usilovně pracuje nepovšimnut. A Donald Trump svou rétorikou a svou kampaní zapůsobil přesně na tyto lidi, na které svět zapomněl. Hanlivě se jim říká *rednecks*. Název je odvozen od jejich sluncem spálených krků, kterému jsou hodiny vystaveny při práci na poli. Dnes možná pracují převážně v továrnách a jsou koncentrováni v industriálních oblastech Spojených států, ale jejich společenská situace se nezměnila. Dnes se jim říká modré límečky. Drsní, chudí a opomíjení. (Sobota, 2016) Představují skrytou politickou sílu, která pomohla Trumpovi k vítězství, zejména v dnešní době, kdy postupně dochází k mechanizaci výrobních procesů a tovární linky se odsouvají do zemí, kde je pracovní síla levnější. Trump se snaží voliče zaujmout protekcionalistickou politikou a staví se do pozice anti- establishmentového kandidáta, který "zatne tipec" liberálům z Washingtonu. Očekávalo se, že na tuto rétoriku bude pozitivně reagovat pro Republikány netypická, levicověji zaměřenější skupina voličů z *Rusbeltu*, kteří by jinak pravděpodobně následovali levicověji orientovanější Demokraty. (Johnstone; Pattie; Jones; Manley, 2017, s. 370)

Typický volič Donalda Trumpa, při pohledu do volebních statistik, je konzervativní běloch starší 45 let, který za klíčová volební témata považuje imigraci a terorismus. To dokonale zapadá do výše vykresleného obrázku. Clintonové, na druhé straně barikády, oslovila spíše ženy a etnické menšiny s liberálním smýšlením, kladoucí důraz na otázku zahraniční politiky USA. Zajímavé a trochu neočekávané je to, že nejchudší skupiny voličů si vybraly Clintonové. Dle názoru autorky to ovšem koreluje s tím, že pro Clintonovou hlasovalo více lidí z etnických menšin, u kterých lze předpokládat, že budou vycházet z nuznějších poměrů než běloští starousedlíci. (Exit Pools 2016, CNN, c2019)

Trump dokázal ke svým voličům promlouvat jednoduchým, výstižným jazykem, kde byla bílá bílou a černá černou, a černá a bílá byla i morálka ve světě, o kterém Trump mluvil. Ve světě, který je pro voliče čím dál tím složitější. (Gibson; Shaw, 2019, s. 449)

Populismus.

Tak by se jedním slovem dala nazvat volební kampaň Donalda Trumpa. Prázdné sliby, líbivá hesla, jednodušší svět vybudovaný na jasné dychotomii.

"Make America Great Again" tak zněl jeho hlavní volební program. Nenabízí ale nic

konkrétního. Žádné řešení, jak Ameriku opět udělat velkou. Nic uchopitelného. Nepřichází s kontrétními body. Díky téhle prázdnotě je však schopný flexibilně vést antikampaň proti Clintonové. Celou svou kampaň balí do velmi lákavých pojmů patriotismu a nacionalismu, které v občanech vzbuzují silné emoce. Trump si dokázal od samého začátku udržet tvář a dokázal se stát obchodní značkou. Clintonová ve svém úsilí o to samé nikdy tak důsledná nebyla, ačkoliv co se například týče jejího volebního programu, byla v jeho základních bodech o hodně konzistentnější. (Maxrtová, 2017, s. 20-28)

Pokud v jedné předchozích kapitol stálo, že volby ve Spojených státech jsou od chvíle, kdy do nich zasáhla televize, jedna velká show, Trump dokázal, že jako celebrita umí prostor, který ve volbách dostal, vytěžit maximum.

Cokoliv Trump učinil, cokoliv jej odlišilo od ostatních kandidátů republikánské strany a v pozdější části kampaně, od předešlých prezidentů i od Clintonové, se snažil stavět na odiv a distancovat se od všech svých předchůdců a protivníků. Jako příklad může posloužit postoj, který zaujal k financování své kampaně. Při debatě před republikánskými primárkami obvinil Jeba Bushe, a potažmo i další kandidáty, kteří mají sponzory z řad větších společností, z toho, že je jen figurkou v rukou těch, kdo jeho kampaň financují, zatímco on si svou kampaň financuje sám. (*Donald Trump vs. Jeb Bush: Presidential Debate Highlights*, 2015, 00:15- 3:14) Toto tvrzení je částečně pravdivé. Donald Trump ze svých peněz opravdu zaplatil podstatnou část své kampaně, ačkoliv pomoc individuálních dárců také neodmítal. Nesnažil se však získat žádné velké sponzory, a pokud je známo, nebylo mu takové partnerství ani nabídnuto. (Carrol, 2016) Je obzvláště pozoruhodné, že když se při minulých volbách postavil proti Baracku Obamovi jiný bohatý podnikatel, byť s politickou minulostí, bylo jeho bohatství spíše terčem kritiky a posměchu než obdivu a důkazu kandidátovi nezávislosti. Tímto kandidátem byl Mitt Romney.

Výsledky těchto voleb nakonec vedli k vítězství Donalda Trumpa, když získal 306 hlasů volitelů. Clintonová jich získala 232. Volební vítězství Donalda Trumpa je tedy jasné. Pokud se podíváme pouze na počet získaných volitelů, tak je poměrně vysoké. Při pohledu na to, kolik hlasů kandidát celkově obdržel od občanů Spojených států však volby vypráví docela jiný příběh.

Kdyby bylo hlasování založeno jen a pouze na lidovém hlasování, Clintonová by poměrně jednoznačně vyhrála poměrem téměř 66 milionů hlasů ku Trumpovým téměř 63 milionům hlasů. (CNN, 2016)

Trumpova výhra na základě systému volitelů vyvolala vlnu nevole a kritiky systému Sboru volitelů. Fakt, že Clintonová získala o téměř 3 miliony hlasů více, a přesto volby

prohrála, byl pro mnohé nepřijatelný a požadovali, aby se Sbor volitelů vzbouřil proti zaběhnutému systému a pomohl Clintonové do křesla prezidenta. Tento tlak způsobil, že se při volbách ve Sboru vyskytl nikoliv jeden nebo dva, ale hned sedm "nevěrných" volitelů. V jediném roce se jich tedy vyskytlo téměř tolik, co za celou dobu fungování existence Sboru volitelů, nepočítaje volby v roce 2016, bylo jich osm. (Congressional Digest, 2017, s.4)

Donald Trump se možná stal prezidentem Spojených států, ale ne prezidentem většiny amerických voličů.

5.3. Srovnání ideového pozadí voleb

Existuje dozajista mnoho způsobů, jak kampaně vítězných kandidátů srovnat. V první řadě jsou to problematiky, kterým se obě kampaně věnovaly a programy, které nabízely. V druhé řadě je to přístup, jaký kandidáti zaujali ke *swing states*, když volili strategii vedení kampaně a s ní spojenou alokaci svých zdrojů.

Postavíme-li vedle sebe otázky, kterými se Bush a Trump při svých vítězných taženích zabývali, zjistíme, že ačkoliv si okolnosti jejich zvolení byly v některých směrech podobné, oba nastupovali po dvou vcelku demokratických prezidentech, kteří strávili v Bílém domě osm let a oba získali potřebný počet hlas ve Sboru volitelů, nikoliv však mezi svým lidem. Oba vstupovali do voleb, v nichž se obecně očekávala výhra jejich protivníka. To možná poukazuje na úspěšnost jejich volebních kampaní, ovšem obsah kampaní, které je dovedly k vítězství, se značně liší. Bush razí tradiční stranickou linii republikánské strany, zatímco Trump se v rámci politického spektra staví daleko víc doleva, alespoň co se týká řešení některých sociálních otázek. Nejvýrazněji se jejich kampaně setkávají ve snaze očernit soupeře a zničit iluzi, kterou si okolo sebe vytváří, aby se "zdál" tím správným kandidátem. Tento prvek ale nespojuje ani tak jejich kampaně, jako spíš kampaně drtivé většiny prezidenstkých kandidátů. Kampaně Trump – Clintonová však stihlo nebývale velké množství skandálů a díky jeho rétorice se osobnost a způsobnost kandidáta k výkonu úřadu stala klíčovým tématem.

V tomto ohledu tedy mezi oběma kandidáty k velkému průniku nedochází. V tématech, kterými oslovili voliče, předtím nakloněné jejich soupeři, tedy klíč k vítězství spočívat nemůže.

Je třeba ke srovnání volebních strategií obou kandidátů najít něco méně abstraktního, konkrétnějšího. Tomuto úkolu se budou věnovat následující kapitoly.

6. Strategie vedení kampaně

Všechny prezidentské kampaně mají jediný cíl, a to nasbírat 270 hlasů volitelů, díky kterým vyhrají volby a získají tím tu nejexklusivnější adresu v celých Spojených státech. Vzhledem k tomu, jak jsou volby ve Spojených státech organizovány je však volební kampaň prezidentských kandidátů poněkud odlišná od té, kterou můžeme vidět například v České republice. V této práci již bylo několikrát uvedeno, že *swing states* zásadním způsobem ovlivňují vedení kampaně, jelikož právě zde jsou kumulovány největší masy nerozhodnutých voličů, na které se kandidát musí zaměřit, chce-li dosáhnout potřebné většiny. Na tomto místě je vhodné tento fakt připomenout, stejně jako opět zdůraznit to, že existuje rozdíl mezi pojmy *swing state* a *battleground state*. V analytické části se budou hojně vyskytovat oba tyto pojmy.

6.1. Metodologie

Kampaň a její vedení je mezi politickými vědci téma poněkud nevděčné. Na začátku své knihy *The race to 270: The Electoral College and the Campaign Strategies of 2000 and 2004* Shaw uvádí, že drtivá většina profesionálů, zabývajících se vedením kampaní, nemá v tvrzení politických vědců a jejich pojetí kampaní příliš velkou důvěru a domnívají se, že jsou poněkud odtrženi od reality. Autor knihy Shaw však při plánování Bushovi strategie v roce 2000 a 2004 poznatků politických vědců využil. Shaw se obou Bushových kampaní účastnil jako člen kandidátova volbeního štábu a ve své knize poskytuje poutavý náhled do pozadí obou kampaní, které napomohl dovést do vítězného konce.

Shaw již ve své předchozí práci dokázal tři pro práci klíčová tvrzení. Totiž, že kampaně jsou systematicky plánované, jejich strategie vychází z předpokladů a drží se, alespoň do jisté míry, svých plánů. (Shaw, 1999, s. 911) Znamená to, že analýza obou kampaní z tohoto hlediska je nejen uskutečnitelná, ale i relevantní.

K posouzení taktiky kandidátů při prezidentských kampaních využijeme nástroje navrhované Shawem v jeho článku *The Methods behind the Madness: Presidential Electoral College Strategies*. (1999) Tento text se možná zabývá staršími volbami, co se týče vysvětlení vlivu elektorátu v jednotlivých státech na strategii prezidentské kampaně ovšem nabízí stále ještě relevantní kategorie, které nám pomohou lépe určit přístup a strategii, kterou kandidáti razili.

Shaw nejprve určuje tři kategorie dat, které využívá k určení volební strategie kandidátů.

Jsou jimi strategie zvolená pro vedení kampaně na jejím počátku, rozvrh kandidátových vystoupení a čas koupený ve veřejné televizi. (Shaw, 1999, s. 896)

Je třeba zdůraznit, že hned první z výše zmíněných souborů dat je pro nás těžké získat. Shaw data o volebních strategiích částečně získal díky kontaktům, které měl mezi lidmi spojenými s kampaněmi republikánských kandidátů v tom či oném roce. Tato data jsou nám do velké míry nedostupná a k volbám v roce 2016 Shaw podobný text, který by nabídl možnost relevantního srovnání, nevydává. Jeho teoretický rámec tedy bude využit jako základní stavební blok, bude však silně upraven pro potřeby této práce, a to z několika důvodů.

Je třeba zdůraznit, že když Shaw hovoří o volební strategii, nejedná o volební strategii dotvářenou při volbách a reagující na aktuální dění při volebním klání, nýbrž o ideu, se kterou byl plán volební kampaně sestavován před zahájením své poslední, nejsoutěživější části, a ne o zpětnou rekonstrukci kampaně. Navíc bylo již řečeno a dokázáno, že původní strategie je relevantní při celém průběhu voleb.

Dvě zbývající kategorie dat jsou sledovány až po 1. září bezprostředně předcházejícím samotným listopadovým volbám. Shaw zvolil toto datum ze dvou důvodů. Prvním z nich byl ten, že nedokázal sehnat dostatečně kvalitní data zachycující dění v kampaních před tímto datem, a druhý ten, že k tomuto datu jsou kandidátům vyplaceny státní příspěvky na kampaň. (Shaw, 1999, s. 898) Tyto dvě kategorie dat budou spíše sekundárními ukazateli, zejména co se týká televizního vysílání. Shaw totiž v době, kdy psal svůj text, neměl možnost do balíku analyzovaných dat zahrnout dnes široce využívanou platformu pro realizaci kampaně. Jak již bylo naznačeno v kapitole věnované volbám v roce 2016, s rozmachem sociálních médií se pravidla hry změnila. Kandidáti už ke svým voličům nepromlouvají jen z televizních obrazovek, které musí být ve správnou chvíli naladěné na správném programu, nýbrž k nim promlouvají z obrazovek chytrých telefonů prostřednictvím webu a již zmíněných sociálních médií. Twitter, Instagram, Facebook, celodenní zpravodajství, okamžitá dostupnost informací i možnost rychle, přímo a pružně na cokoliv reagovat volby změnilo. V současné době není v dispozici velké množství dat pro to, aby byl důkladně zmapován vliv online kampaní na názor voliče. Je ale pravda, že určitý vliv mají a do budoucna se tento vliv pravděpodobně bude ještě více zvětšovat. O kampani prostřednictvím sociálních médií v roce 2016 by se dalo hovořit dlouhé hodiny a existuje množství literatury, které se tímto tématem zabývá zejména ve spojení s Donaldem Trumpem (viz.: Macafee; Melaughlin, 2019; Grover; Kar, 2019) V této práci však zmíněna nebude ze dvou hlavních důvodů. Zaprvé, kampaň na webu v roce 2000 totiž prakticky neexistovala, a pokud ano, byl její vliv naprosto zanedbatelný, vzhledem k tomu, že sociální média nebyla do takové míry využívána, stejně jako nebyla využívána ani online reklama na

webu. Dostačujícím důkazem pro toto tvrzení je naprostá absence tématu v kterémkoliv z dříve užitých textů.

Zadruhé, tato forma vedení kampaně v sobě neobsahuje dostatečně možnosti lokalizace kampaně do jednotlivých *battleground states* a *swing states*, které jsou předmětem zájmu této práce, a tím pro nás nemá hodnotu vypovídající o strategii zvolené k získání hlasů volitelů v tomto státě.

Státy Spojených států, které jsou při volbách zároveň i volebními okrsky jednotlivých elektorů, jsou rozděleny do pěti kategorií. Shaw hovoří o státech prodemokratických, státech spíše-demokratických (*lean-democratic*), *battleground states*, státech spíše-republikánských (*lean-republican*) a státech republikánských. Z předchozích kapitol již víme, že drtivá většina volebních klání se odehraje ve státech "nakloněných", v první řadě ale ve státech označených jako *battleground states*. (Shaw, 2006, 51-54)

V neposlední řadě je třeba určit kategorie strategií, jak je navrhuje Shaw ve své pozdější práci (Shaw, 2006), která mapuje jeho čas strávený v Bushově volebním štábu. Shaw navrhuje čtyři kategorie: *Ofenzivní (offensive)*, *defenzivní (defensive)*, *smíšenou (mixed)* a *zameřenou rizikovou (focused, high risk)*.

Strategie jsou popsány z republikánské pozice, tedy z pozice, kterou Shaw při plánování kampaně zastával.

Ofenzivní strategie se zaměřuje na kampaň v *battleground states* a v spíše-demokratických státech, a nevěnuje se státům *spíše-republikánským*.

Defenzivní strategie se snaží zajistit pozice v *spíše-republikánských* státech, a v několika klíčových *battleground states*. *Spíše-demokratickým* státům se věnuje minimálně.

Smíšená strategie se věnuje udržení pozic v těch *spíše-republikánských* státech, které jsou nejnáchylnější k tlaku protivníka, pokouší se získat nejslibnější *battleground states*, a jeden nebo dva nejslabší státy *spíše-demokratické*.

Poslední strategie, zameřená riziková, je založená na tom, že kandidát bude ignorovat všechny spíše-stranické státy a bude se věnovat pouze *battleground states*.

Shaw ve svém textu *battleground states* nadále klasifikuje a prioritizuje je podle řady dalších faktorů, avšak objem dat potřebný k další Shawem navrhované klasifikaci *battleground states* je působivý a přesahuje rámec této práce. Ta se v tuto chvíli omezí na určení jedné ze základních čtyřech strategií, jak byly vysvětleny výše.

Postup v rámci obou analytických kapitol bude následující.

V dílčích kapitolách věnovaných oběma volebním kampaním bude nejprve třeba určit, kolik hlasů z takzvaných červených, tedy republikánských států, má kandidát víceméně jistých,

a kolik hlasů bude potřebovat. Od tohoto čísla se bude kandidátem zvolená strategie odvíjet, protože počet hlasů potřebných pro zajištění většiny nutné ke zvolení bude pravděpodobně odlišný. Autorka předpokládá, že kandidát, který bude mít více hlasů jistých ve svých vlastních státech zaujme méně rizikový, spíše obranný post, zatímco kandidát, který bude na svou stranu potřebovat více států, se bude chovat více riskantně. S využitím dat z předchozích voleb budou státy určené na základě jedné z předchozích kapitol v této práci jako *swing states* rozřazeny do kategorií, určených Shawem navrženým spektrem. Vzhledem k charakteru *swing states* autorka nepředpokládá, že by se kterýkoliv ze států ocitl na jednom či druhém konci tohoto spektra, nicméně, pokud by se zde nějaký stát ocitl, nebude již při posuzování strategie dále brán. Za *battleground state*, v souladu s kapitolou věnovanou teorii *swing states*, budeme považovat stát, ve kterém je rozdíl mezi kandidáty při předchozí volbě menší než 5 procentních bodů. Hranice odlišující *spíše-republikánské* a *spíše-demokratické* státy od států stranicky vyhraněných, bude stanovena na 10 procentních bodů. Hecht a Schultz (2015) ve své práci hovoří o tom, že stát s takovým rozdílem, se dá i nadále považovat za stát velmi soutěživý, a proto s ním takto budeme i pracovat. Státy, které se budou pohybovat na hranici od 10 do 15 procentní bodů, označíme jako státy *silně-prostranické*. Někteří teoretici, jak Hecht a Schultz dodávají, stanovují hranici kompetitivnosti stran ve státě i výše, na 15 procentních bodech, avšak autorka se domnívá, že tyto státy už jsou poměrně silně vychýlené a je potřeba o nich při určování volební strategie takto uvažovat.

Vzhledem k omezení práce na problematiku *swing states* nebude ostatním státům mimo deset již určených, i kdyby spadaly do určených hranic, věnována pozornost. Přeci jen, centrem autorčina zájmu jsou *swing states* a to, jak je jejich existence a vyjimečná pozice v americkém volebním systému reflektována ve volbě strategie kandidáta, což je kategorie států určená na základě dlouhodobé nerozhodnosti, a nikoliv momentální nálady v daném státě.

Na základě zjištěných dat bude určeno, na jaké státy by se měl daný kandidát soustředit. Toto zjištění bude následně reflektováno s jednou ze sérií dat, které nám Shaw nabízí. Zvolenou kategorií bude počet veřejných vystoupení kandidáta ve zvolených státech, které nám pomůže určit, na které státy se kandidát nakonec rozhodl cílit. Bylo by možné k tomuto účelu využít i dat týkajících se množství monetárních zdrojů využitých při kampani v daném státě, autorce se však nepodařilo nalézt data v uspokojujícím množství a kvalitě. Indukcí ze zvolených dat se nám ve finále podaří určit strategii, jakou kandidát pro získání potřebných hlasů zvolil, a konečně jí zařadit do jedné ze čtyř kategorií strategie Shawem určených.

6.2. Kampaň v roce 2000

Relativní stranickost analyzovaných států ve volbách 1996		
Stát	Charakter států	Počet volitelů
Colorado	<i>Battleground</i>	8
Florida	<i>Spíše – demokratický</i>	25
Iowa	<i>Silně demokratický</i>	7
Nevada	<i>Battleground</i>	4
New Hampshire	<i>Spíše – demokratický</i>	4
New Mexico	<i>Spíše – demokratický</i>	5
North Carolina	<i>Battleground</i>	14
Ohio	<i>Spíše – demokratický</i>	21
Virginie	<i>Battleground</i>	13
Wisconsin	<i>Silně demokratický</i>	
Swing state součet		112
Indiana	<i>Spíše – republikánský</i>	12
Pennsylvania	<i>Spíše – demokratický</i>	23
Celkový součet		136

Tab. 1.: stranickost států při volbách z roku 1996. Zdroj: 270 to win, 1196

Počet návštěv uskutečněný Bushem	
Stát	Návštěvy od 20.8.2000
Colorado	0
Florida	11
Indiana	0
Iowa	0
Nevada	0
New Hampshire	2
New Mexico	3
North Carolina	2
Ohio	7
Pennsylvania	12
Virginie	0
Wisconsin	9

Tab. 2.: Počet návštěv G. Bushe od 20.8. 2000 do 7.11. 2000 v jednotlivých státech (Shaw, 2006, s. 187-198)

Pokud by všechny tradičně republikánské státy zůstaly věrné své straně a hlasovaly by pro Bushe, měl by Bush jistých 170 hlasů. K získání prezidentského křesla potřebuje tedy ještě dalších 100 hlasů. Pokud by jeho soupeř získal všech 17 demokraticky orientovaných států, měl by 212 hlasů, tedy potřebuje získat téměř o polovinu méně států než Bush. Můžeme z toho vyvozovat, že Bushova kampaň bude agresivnější, než Al Gorova, a pravděpodobně také rizikovější. *Defenzivní* typ kampaně určitě můžeme vyloučit. Je patrné, že Bush nedosáhl žádných významných pozic, které by mohl bránit, obzvlášť vezmeme-li v potaz volební průzkumy pořádané těsně před začátkem podzimní části kampaně v září 2000. Bush oproti čtyřem průzkumům z června a července ztratil dva procentní body, zatímco Al Goreovi jich šest přibýlo. Na konci srpna jsou vyrovnání - 46% ku 46%. (Newport, 2000)

Vyloučili jsme *defenzivní* strategii kampaně, a můžeme vyloučit i strategii *zaměřenou* *rizikově*. Bush nemá své jisté ani *ve spíše - republikánských* státech, a nemůže se jim proto nevěnovat. Zbývají nám vlastně pouze strategie *ofenzivní*, tedy ta, kdy se náš kandidát snaží aktivně získat *spíše - soupeřovy* státy a *battleground states*, vynechávaje *částečně své* státy. Dále zbývá strategie *smíšená*, jejíž podstata spočívá v obraně těch *spíše - kandidátových* států, u kterých hrozí, že je získá protivník ve snaze získat nejnadějněji vyhlížející *battleground states* a pokusit se získat státy *spíše - soupeřovy*, ve kterých má protikandidát nejslabší podporu.

Dalším krokem ve snaze určit kandidátovu strategii je pohled na to, jak *swing states*, Pennsylvania a Indiana hlasovaly v minulých volbách.

Ze sledovaných států při volbách v roce 1996 skončilo pět států vítězstvím demokratů s volebním ziskem větším než deset procent. Těmito státy jsou Florida, Ohio, New Hampshire, New Mexico a Pennsylvania. Budeme předpokládat, že tyto státy patří do kategorie států *spíše - demokratických*. Společně v sobě tyto státy kumulují celkem 78 hlasů volitelů. Kdyby Gore tyto státy získal, snadno by tím doplnil počet volitelů nutný k vítězství ve volbách. Bushova strategie toto musí zohlednit. V těchto státech se dá předpokládat masivní nápor v rámci volební kampaně.

Jediný stát, který z těchto voleb vzešel jako stát *spíše - republikánský* je Indiana. Ta by svými 11 hlasy mohla být Bushovi velmi nápomocná k získání potřebné většiny, nevyrovná však ztrátu jiných *swing states*.

Jako *battleground states* se v minulých volbách zachovaly Colorado, Nevada, North Carolina a Virginie. Ty dohromady čítají 39 hlasů elektorů. I kdyby se Bushovi podařilo ve všech vyhrát, a získat i *spíše - republikánskou* Indianu, stále by mu k vítězství scházelo 50 hlasů. Pravděpodobnost, že zbývající volitele získá ve dvou zbývajících státech, tedy Wisconsinu a Iowě, ve kterých rozdíl mezi demokray a republikány představoval více než deset procentních

bodů, je poměrně nízká. Navíc, i kdyby se Bushovi v těchto státech podařilo zvítězit, získal by pouze 18 dalších volitelů, což by mu k vítězství beztak nestačilo.

Na základě výše uvedeného rozdělení států můžeme vidět, že ani *smíšená* strategie vedení kampaně není v tomto případě dobrou volbou. Bush totiž, s výjimkou Indiany, nemá žádné *spíše - republikánské* státy, které by mohl bránit. Vylučovací metodou jsme proto došli k tomu, že by nejvhodnější byla *ofenzivní* strategie. Nyní se tuto teorii pokusíme ověřit s pomocí dostupných dat.

Bush tedy nutně potřebuje získat většinu *battleground states*, jediný *spíše - republikánský* stát a pár *spíše - demokratických* států k tomu. Je tedy patrné, že by měl zaujmout *ofenzivní* strategii, pokud chce na základě těchto úvah volby vůbec vyhrát. Ideální by pro něj bylo zaměřit se na státy, které mají hodně volitelů, tedy na Floridu, Ohio a Pensylvánii. Všechny tři mají přes dvacet volitelů. Kdyby se Bushovi podařilo dostat na svojí stranu dva z těchto velkých států, a jeden z menších, volby by snadno vyhrál. K tomu by mu *ofenzivní* vedení kampaně mělo napomoci.

Posledními daty, které nám pomohou naší teorii o *ofenzivním* vedení kampaně ve *swing states* potvrdit či vyvrátit, jsou počty kandidátových veřejných vystoupení. Data o vystoupeních viceprezidenta v daném státech nebudou užita, je ale důležité poznamenat, že trendy nalezené v Bushovými vystoupení potvrzují. (Shaw, 2006, s. 187-198)

Jak dokazují data z Tab 1. a Tab. 2., Bush zaujal přístup, který bychom od něj při *ofenzivním* stylu vedení kampaně očekávali. Nejvícekrát Bush vystoupil ve třech co do počtu volitelů nejvýnosnějších *spíše - demokratických* státech, tedy na Floridě, v Ohio a v Pensylvánii, kde se pokoušel získat si většinu potřebnou k výhře v tomto státě na úkor protikandidáta. Ten tím zároveň ztratí významné množství hlasů a bude přinucen část svých zdrojů využít ke snahám o ubránění se. Tyto zdroje mu pak budou scházet jinde, například ve státech, kde by mohl Bushe ohrozit. Můžeme předpokládat, že o *spíše - demokratické* státy s nižším počtem volitelů, tedy o New Hampshire a New Mexico, se Bush do takové míry neucházel proto, aby příliš nerozměňoval zdroje, které měl k dispozici, a raději se soustředil na státy s vyšším možným výnosem hlasů.

Autorčinu tezi o tom, že Bushův volební štáb nakonec zvolil *ofenzivní* formu kampaně potvrzuje i to, že Bush úplně vynechal kampaň ve *spíše - republikánské* Indianě, kde, jak předpokládal, měl hlasy jisté a nemusel se zde tedy plýtvat zdroji. Ztratit Indianu s jejími 11 voliteli by Bushe sice bolelo, avšak výnos hlasů z Pensylvánie, Floridy a Ohia by mu jí nahradil i s bonusem.

Malý, případně nulový počet návštěv v *battleground states* s menším počtem volitelů,

jako je Nevada, Virginie a Colorado by tomu také odpovídalo. Bush tyto menší státy obětoval, aby se mohl snažit o zisk větších států, byť mají tendenci se přiklonit k soupeři. Co se týče státu North Carolina, o *battleground state*, který disponuje 14 voliteli, by byla škoda alespoň trochu nezabojovat. I to je v souladu s *ofenzivní* strategií kampaně.

Co teorii o *ofenzivní* strategii nabourává, je fakt, že do Wisconsinu, státu, o němž můžeme předpokládat, že jej s velkou pravděpodobností získá demokratický kandidát, Bush zavítal devětkrát. Tuto anomálii v jinak odpovídající volební strategii si můžeme vysvětlit dvěma způsoby. Zaprvé, Bushův volební štáb měl k dispozici data, která opodstatňovala vedení kampaně ve Wisconsinu, navzdory tomu, že se v minulých volbách vybarvil poměrně tmavou modří. Příkladem těchto dat může být zadaný předvolbení průzkum, kde byl rozdíl v preferencí mezi kandidáty dostatečně malý na to, aby se Bush o Wisconsin ucházel. Zadruhé, Bush se mohl Gora pokoušet přinutit k zaujmutí obranné pozice ve Wisconsinu, a tím i k tomu, aby ve státě, kde by měl jinak jasnou výhru, musel vynaložit část zdrojů. Kdyby se Bushovi povedlo stát získat, zdroje Bushovy kampaně by nebyly promarněny a Bush by se posunul o kus blíže k prezidentství. A i kdyby se stát nakonec opět zbarvil do modra, úsilí, které k tomu musel Gore vynaložit, by jeho kampaň oslabilo v jiném státě, který tak Bush mohl snáze získat, popřípadě pro něj bylo lehčí jej bránit. Pravda o tom, proč se Bush rozhodl bojovat ve Wisconsinu, bude pravděpodobně do určité míry průsečíkem těchto dvou teorií.

V Iowě, která byla v posledních volbách stejně jako Wisconsin silně demokratická, Bush kampaň nevedl. Tyto státy mají podobnou pozici. Zde můžeme opět rozvinout několik teorií týkajících se toho, proč se Bush nerozhodl vést kampaň v Iowě, když tak ve Wisconsinu učinil, nejpravděpodobnějším vysvětlením je ale kombinace dvou faktorů. Bushův štáb zjistil, že k výhře v Iowě má Bush menší šanci, a Iowa má menší počet volitelů, tedy investice a risk spojený s kampaní v Iowě jsou méně výnosnými.

Směšená strategie kampaně pro Bushe také není zrovna vhodnou. Její součástí je totiž i defenziva některých ohrzených spíše- republikánských států. Ty ale Bush nemá, a musí tedy zvolit jinou strategii.

Indukcí ze získaných dat jsme došli k závěru, že při takovém rozvržení hlasů volitelů napříč Spojenými státy je pro Bushe nejvýhodnější zaujmout ke kampani *ofenzivní* strategický postoj.

6.3. Kampaň v roce 2016

Relativní stranickost analyzovaných států ve volbách 2012

Stát	Charakter států	Počet volitelů
Colorado	<i>Spíše – demokratický</i>	9
Florida	<i>Battleground</i>	29
Iowa	<i>Spíše – demokratický</i>	6
Nevada	<i>Spíše – demokratický</i>	6
New Hampshire	<i>Spíše – demokratický</i>	4
New Mexico	<i>Silně demokratický</i>	5
North Carolina	<i>Battleground</i>	15
Ohio	<i>Battleground</i>	18
Virginie	<i>Battleground</i>	13
Wisconsin	<i>Spíše – demokratický</i>	10
<i>Swing state součet</i>		115
Indiana	<i>Silně republikánský</i>	11
Pennsylvania	<i>Spíše – demokratický</i>	20
Celkový součet		146

Tab. 3.: stranickost států při volbách z roku 2012. Zdroj: 270 to win 2012

Počet návštěv uskutečněný Trumpem	
Stát	Návštěvy od 20.8.2016
Colorado	8
Florida	21
Indiana	0
Iowa	5
Nevada	4
New Hampshire	8
New Mexico	1
North Carolina	13
Ohio	15
Pennsylvania	11
Virginie	6
Wisconsin	3

Tab. 4: Počet návštěv D. Trumpa od 20.8. 2016 do 6.11. 2016 v jednotlivých státech Zdroj: FairVote, 2016

Za předpokladu, že Trump pro sebe získá všechny tradiční republikánské bašty, bude mít na svém kontě 180 hlasů. Kandidátka demokratů Clintonová bude mít v rámci států tradičně demokratických k dispozici 212 hlasů. Demokraté mají tedy ve svých baštách navrch, a republikánský kandidát se bude muset hodně snažit, aby tento rozdíl dohnal.

Ve *swing states* se při těchto volbách soutěží o 115 hlasů. Rozložení sil ve *swing states* po posledních volbách v roce 2012 je následující:

Za státy spíše demokratické, tedy státy, kde demokraté získali navrch pět až deset procentních bodů budeme považovat Colorado, Iowu, Nevadu, New Hampshire, Pennsylvanii a Wisconsin. Počet volitelů, kterým tyto státy společně disponují, je 55. Opětovný zisk všech demokratům nakloněným států by Clintonové ale k získání prezidentského křesla nestačil. Bude se muset s Trumpem střetnout v některém z *battleground states*, aby svůj deficit doplnila.

Ostatně, státy, které se v minulých volbách zachovaly jako *battleground states*, v sobě nyní kumulují pozoruhodně velké množství hlasů volitelů: 75. Jsou jimi Florida, North Carolina, Ohio a Virginie. Ve všech těchto státech můžeme očekávat velmi intenzivní volební klání.

V neposlední řadě tu máme pro každou stranu po jednom silně vyhraněném státu. K demokratům se přiklání New Mexico s 5 voliteli, a republikáni pravděpodobně získají Indianu s 11 voliteli.

Donald Trump si potřebuje především zajistit hlasy z *battleground states*. V případě, že by tyto státy získal všechny, významně by se posunul k potřebné většině 270 hlasů. Připočetme-li téměř jistou Indianu, dostáváme se na velice slibně vyhlížející počet 266 hlasů. V takovém případě by stačilo už jen zatlačit na nejrozviklanější ze *spíše - demokratických* států, a Trump by měl většinu potřebnou ke zvolení zajištěnu.

V období bezprostředně před začátkem podzimní fáze volební kampaně Trump na Clintonovou ztrácí přibližně pět procentních bodů, což jeho úkol ztěžuje. Zároveň ale ztráta pěti procentních bodů není nepřeklenutelnou propastí a pokud zatlačí na správných místech, pravděpodobně bude snadné ji překlenout.

Jaké volební strategie se mu tedy nabízí?

Stejně jako v předchozím případě můžeme vyloučit *defenzivní* strategii. Jediný stát, který by Trump před svou sokyní mohl chtít bránit je Indiana, ale vzhledem k množství volitelů kumulovaných v *battleground states* autorka nepokládá za pravděpodobné, že by Clintonová vynakládala zdroje na snahu přetáhnout si relativně slabou Indianu na svou stranu. Trump navíc potřebuje od Clintonové jeden či dva státy získat, aby si zajistil pohodlnou většinu, což by mu užití *defenzivní* strategie neumožnilo. V tomto ohledu tedy *defenzivní* strategie zcela postrádá

smysl.

Pro Trumpa není vhodná ani *smíšená* strategie k vedení kampaně. V těchto volbách se neobjevují žádné *spíše - republikánské* státy, ve kterých by Trump mohl držet pozice a chovat se v nich obranně, zatímco se bude snažit si nachýlit pár slibně vyhlížejících *battleground states*. Aby měl šanci na výhru, musí si Trump na svou stranu naklonit většinu, ideálně všechny *battleground states*. A vzhledem k tomu, že rozpočet kandidátů je omezen financemi i časem, bude muset napnout všechny síly k získání *battleground states*.

Trumpovu volební strategii odhalíme pomocí počtu návštěv, které v rámci svého volebního turné učinil do jednotlivých sledovaných států.

V první řadě je třeba si povšimnout jediné nuly v tabulce 3, která ukazuje počet návštěv Trumpovy volební kampaně v jednotlivých státech. Tato nula náleží Indianě. To jen dokazuje to, že Trump necítil potřebu se zde zastavovat a Indianu bránit, a slouží to jako důkaz toho, že strategie Trumpovy kampaně není *smíšená*, ani *defenzivní*.

Podíváme-li se na místa, která Trump navštěvoval nejčastěji, zjistíme, že neskutečných 21 zastávek učinil na Floridě, která je se svými 29 voliteli nejsilnějším státem mezi *swing states*. Podobný trend můžeme vidět i u ostatních států, které na základě dat z minulých voleb považujeme za *battleground states*. North Carolinu, Ohio i Virginii navštívil Trump několikrát.

Co se týče přístupu Trumpa ke státům *spíše - demokratickým*, můžeme vidět, že je v rámci své kampaně několikrát navštívil ve snaze získat si je na svou stranu. Jeho návštěvy však nebyly tak četné jako v *battleground states*. K takovému chování mohl mít Trump několik důvodů. Zaprvé, tyto státy disponují poměrně malým množstvím volitelů, výnosnost kampaně v takových státech je tedy v porovnání s *battleground states* poměrně nízká. Za druhé, pravděpodobnost zisku těchto států je menší, vzhledem k jejich předchozí demokratické orientaci. Přesto je v nich však republikánské vítězství možné. Trump tedy v přístupu k těmto státům volí zlatou střední cestu, kdy ve státech intenzivní kampaň nepořádá. Reálný důvod takového strategického rozhodnutí bude s velkou pravděpodobností kombinací důvodů výše uvedených.

V neposlední řadě zde máme stát *silně demokratický*, New Mexico. Trump se zde zastavuje jen jednou, to tedy naznačuje, že se o ofenzivu v tomto *silně demokratickém* státě nepokouší. Výnos hlasů z tohoto státu by byl neúměrně nízký oproti času a finančním prostředkům, které by musel vynaložit k přetažení státu na svou stranu.

Nyní se pokusíme určit, jakou ze dvou zbývajících strategií Trump ve své kampani užil. Zbývají nám strategie zameraná riziková a ofenzivní.

Vzhledem k tomu, že se Trump pokoušel o přetažení *spíše - demokratických* států na

svou stranu, ač tato jeho snaha působila vlašně oproti tomu jak masivní byl nápor jeho kampaně na *battleground states*, musíme vyloučit strategii *zaměřenou rizikovou*, která káže ignorovat všechny *spíše - republikánské a spíše - demokratické* státy.

Zbývá nám tedy strategie *ofenzivní*, která kandidátovi diktuje zaměřit se na *battleground states* a státy *spíše - demokratické*. Trumpova kampaň opravdu svědomitě ignoruje jediný z republikánských států, který se při těchto volbách objevuje, Indianu. Trumpovu strategii může označit jako ofenzivní, avšak i přesto se v ní objevovaly jiné rysy než v kampani Bushově. Srovnání obou kampaní bude předmětem následující podkapitoly.

6.4. Srovnání užitých strategií

Srovnání ideového pozadí volebních kampaní jsme již provedli v podkapitole 5.3. Druhá oblast srovnávaná v rámci této práce je přístup kandidátů ke *swing states* a strategie jejich volebních štábů, kterou si chtěli hlasy volitelů ze států získat.

Ačkoliv jsme obě kampaně označili za kampaně ofenzivní, a obě nepochybně ofenzivní byly, panují mezi nimi rozdíly, které je třeba reflektovat.

Trumpova výchozí pozice je oproti Bushově o deset volitelů lepší, díky přerozdělení hlasů volitelů ku prospěchu tradičních republikánských bašt. Zároveň došlo ke snížení hlasů, které kumulují tradičně modré, tedy demokratické státy, a to z 221 na 212. Trump by si tedy mohl dovolit být méně agresivní než Bush. Do jisté míry toto tvrzení Trumpova kampaň naplňuje.

Obzvláště v porovnání s útočností Bushovi ofenzivní kampaně v roce 2000 na *spíše - demokratické* státy, není autorka s prostým určením Trumpovi kampaně jako kampaně ofenzivní zcela spokojená a cítí potřebu reflektovat relativně slabší ofenzivu, kterou Trump vedl ve státech *spíše republikánských*. Odkud tato odlišnost v jejich chování pramení, je velmi snadné vysledovat a odhadnout. V Bushově případě je to způsobeno alokací velkého množství volitelů do států kategorizovaných jako státy *spíše- republikánské*, což jej nutí k větší útočnost na soupeřovy státy. V roce 2016 je naopak drtivá většina volitelů nakumulována v *battleground states*. Důsledkem toho se o ně Trump více snaží.

Autorka tedy není spokojená s kategorizací těchto kampaní jako kampaní čistě ofenzivních, a navrhuje Shawovu škálu volebních strategií rozšířit o nový podtyp- kampaň *ofenzivní rizikovou*. Ta v sobě kombinuje prvky strategie ofenzivní a strategie *zameřené rizikové* v tom slova smyslu, že jejím primárním cílem je získat *battleground. states* a jeví okrajový zájem o státy *spíše* soupeřovy. Do této kategorie by autorka zařadila Trumpovu kampaň. Bushova

kampaň bude nadále kategorizována jako kampaň čistě ofenzivní.

K tomuto kroku se autorka rozhodla přikročit, aby Shawova jinak užitečná škála mohla lépe reflektovat realitu prezidentských kampaní a aby snížila pravděpodobnost nepochopení strategie volební kampaně. Bushova a Trumpova kampaň, ač na první pohled podobné, se od sebe ve finále značně liší.

Poslední tématický okruh této práce bude představovat kapitola spojující poznatky o volební strategii kandidátů s dostupnými daty o demografii. Bude tedy věnována volební geografii a pomůže nám dokreslit celkový obrázek způsobu, jakým byly kampaně vedeny.

7. Volební geografie v USA

Hovoříme-li o volbách ve Spojených státech, nemůžeme vynechat jeden z nejdůležitějších faktorů samotných voleb, a tím je demografické složení obyvatelstva Spojených států. Rasa, věk, náboženství, majetek, to vše má dopad na to, koho si daný volič vybere, nebo zda k volbám vůbec půjde.

Republikánská i demokratická strana svými přístupy a nabízenými programy tradičně láká určité sociální skupiny. Autorka se domnívá, že složení elektorátu v jednotlivých státech má jistě vliv na to, zda je tradiční baštou Republikánů, zda věrně volí Demokraty nebo popřípadě patří mezi skupinu států námi definovaných jako *swing states*. Jakkoliv zajímavé by bylo toto tvrzení prozkoumat, není to součástí této práce.

Za šestnáct let, které sledované volby oddělují, se profil obyvatelstva Spojených států změnil. S tím se změnilo i volební chování obyvatel USA, a tomu se musela přizpůsobit i volební kampaň kandidátů.

Změny v distribuci populace budeme sledovat na základě dat zjištěných při deceniálním cenzu ve Spojených státech. Tento součet obyvatel, ostatně, je i tím součtem, který napomáhá při redistribuci počtu zástupců, které má stát ve Sněmovně reprezentantů, a tedy i jakým počtem hlasů volitelů disponuje. Výběr v této práci sledovaných kategorií bude následující: věk, rasa a finanční příjem. Autorka se domnívá, že tyto kategorie mají na voličův výběr prezidenta největší vliv. Jistě by se dala zahrnout i vzdělanost, ale tuto kategorii dle autorčina názoru do jisté míry reflektuje právě voličův příjem. Budeme předpokládat, že nejhudší vrstvy mají pravděpodobně nižší vzdělání než střední a vyšší vrstvy.

7.1. Věk

	Věk občanů USA (procentuální vyjádření)				
	mladší než 5 let	5–19	20–44	45–64	Starší 65 let
2000	6,8	21,8	37	22	12,4
2010	6,5	17,5	26,6	26,4	13,0

Tab. 5: Procentuální vyjádření průměrného věku v USA Zdroj: Infoplease; 2019

Spojené státy pomalu ale jistě stárnou. Tento trend v jeho nejhrubších rysech dokazuje i Tab č. 5. V kategorii mladších 19 let je patrný úbytek, ač zatím poměrně malý. Oproti tomu vyrovnání počtu procent v kategoriích produktivního věku, tedy v kategorii 20–44 a 45–64, je významné. Brzy bude více důchodců a méně těch, kteří se o ně budou moci starat. Můžeme

tedy očekávat dvě věci.

Zaprvé, oproti roku 2000 v roce 2016 narůstá poptávka po politických programech, které budou tuto problematiku řešit více levicově orientovanou politikou. Ta byla vždy fortem Demokratů. Republikáni na to budou muset reagovat. Dá se také očekávat, že státy se starší populací budou volit levicověji orientovaný program, což Republikánům ztěžuje volební klání v těchto státech.

7.2. Průměrný roční příjem

Roční průměrný příjem per capita (v amerických dolarech)		
	2000	2015
Celé USA	29469	47669

Tab. 6. Průměrný roční příjem per capita Zdroj: Infoplease, 2019

Dalším zvoleným ukazatelem je roční příjem. Ten od roku 2000 do roku 2016 vzrostl. Zůstává však otázkou, jak velká část nárůstu je způsobená jen inflací, a zda a o kolik je průměrný Američan opravdu bohatší.

Nesmíme také zapomenout na to, že uvedené hodnoty jsou průměrem, nikoliv mediánem. Je obecně známo, že průměr výsledky poněkud zkresluje a posouvá čísla výše, než skutečně jsou. V souvislosti s debatou o stále více se rozevírajících sociálních a ekonomických nůžkách - ona známá teze o tom, že bohatí bohatnou a chudí chudnou - se autorka domnívá, že průměrný Američan si v roce 2015 za své peníze ve skutečnosti nekoupí o mnoho více věcí, než by si koupil v roce 2000.

Ačkoliv nám tedy data o průměrném příjmu na hlavu na federální úrovni mnoho nenapoví, v části věnované jednotlivým státům nám budou podstatně užitečnější, protože dovolí modelovat volební chování v daném státě. Empirie naznačuje, že státy celkově chudší se budou domáhat spíše levicové politiky a vyberou si tedy kandidáta, jehož program je více levicový. To je tradičně kandidát demokratický, jak již bylo zmíněno. V bohatších státech bude volání po sociálních programech, které levicové programy povětšinou nabízí, jistě menší. Autorka se domnívá, že občané bohatších států budou volat po větším uvolnění tržního prostředí, aby mohli své peníze snáze množit, a po rovné dani, aby se nemuseli bát vyšších srážek, tedy si budou volit spíše pravicové programy, tradiční doménu pravicovějších Republikánů.

7.3. Rasové a etnické pozadí voličů

Rasy a etnika (procentuální vyjádření)		
Rasa či etnikum	2000	2010
Bílý	75,1	63,7
Černí a Afroameričané	12,3	12,2
Hispanci	12,5	16,3
Ostatní rasy a etnika	12,5	7,65

Tab. 7: Rasové a etnické pozadí voličů Zdroj: Infoplease, 2019

K těmto datům se vztahuje několik specifických poznámek. Zaprvé, zdroj dat, United States Census Bureau nepovažuje Hispánce za rasu, ale za etnikum. Autorka se jeho zahrnutím do jednoho souboru dat s rasami nechce dopustit generalizace, či někoho urazit. Její důvody jsou čistě pragmatické. Dle jejího názoru, ač jsou Hispanci etnikum, a nikoliv rasa, stejně jako rasa představují určitou skupinu obyvatel, která vykazuje jednotné vzorce volebního chování. Z toho důvodu s ní, ač je definována jinak, autorka bude zacházet podobně jako se skupinou spadající pod nadřazený pojem rasa.

Za druhé, pod pojmem "ostatní rasy a etnika" se skrývají další americké menšiny: Asiaté, Havajané a další ostrovní národy, američtí Indiáni a Aljaští domorodci. Byli sloučeni do jedné kategorie, jelikož samostatně jen ve velmi málo případech představovali relevantní podíl populace, a jako na takové na ně prezidenští kandidáti svou kampaň sotva cílí. Navíc je na rozdíl od černošské a hispánské komunity těžké určit jejich *genius loci* a tím pádem je těžké určit jaký program by jim vyhovoval.

Procentuální vyjádření lidí, kteří v dotazníku, který sloužil jako zdroj dat, byli pro účely této práce vyloučeni z následujícího důvodu. Zaprvé, představovali velmi malé procento, a tedy procento pro tento typ výzkumu nepodstatné a zadruhé, a to především, vzhledem k jejich smíšenému původu je u nich stejně obtížné jako u skupiny označené "ostatní rasy a etnika" určit, byť alespoň přibližně, na jaký volební program slyší.

7.4. Analýza kampaní na základě demografických dat

K analýze toho, které ze *swing states* má kandidát šanci získat, použijeme data získaná z předchozích analytických kapitol a do jisté míry je v této části zrecyklujeme a nabídneme jiný

pohled na chování kandidáta při kampani.

I v tomto případě bude analyzováno dvanáct států užitých v minulé kapitole. Jako základ pro posouzení kandidátovi strategie bude i nyní sloužit počet návštěv, které kandidát do daných států učinil. K posouzení toho, zda kandidát přikládal demografii v daném státě nějaký význam, však budeme potřebovat další data. Autorka si vybrala, podobně jako předtím, data z voleb předcházejícím dalším volbám. Těmito daty budou volební preference sociálních skupin ve Spojených státech, které nám pomohou určit, o kterou stranu a její obecné směřování má daná skupina větší zájem. Porovnáme- li tato data s údaji o jednotlivých státech a s počty návštěv, které kandidát ve státě učinil, měli bychom získat poměrně slušný pojem o tom, zda kandidát při vytváření volebí strategie přihlížel k volební geografii, či nikoliv.

Analýza strategického chování kandidáta bude v místech, kde bude srovnání relevantní přímo konfrontována se zjištěními z kapitoly a podkapitol věnovaných určení volební strategie na základě Shawovi škály stranické nakloněnosti. Tím by měl o obou volbách a dílčích strategiích vedení kampaně, které Bush a Trump využili, vzniknout přiměřeně jasný obrázek.

Stát	Věk (medián)	
	2000	2016
Colorado	34,3	36,4
Florida	38,7	41,6
Indiana	35,2	37,4
Iowa	36,6	38
Nevada	35	37,5
New Hampshire	37,1	42,4
New Mexico	34,6	37,2
North Carolina	35,3	38,3
Ohio	36,2	39,3
Pennsylvania	38	40,6
Virginie	35,7	37,8
Wisconsin	36	39,1

Tab. 8: Medián věku Zdroj: Infoplease, 2019

Roční průměrný příjem per capita (v amerických dolarech)		
Stát	2000	2015
Colorado	32434	50410
Florida	27764	44101
Indiana	26933	40998
Iowa	26431	44971
Nevada	29506	42185
New Hapshire	33169	54817
New Mexico	21931	38457
North Carolina	26882	40656
Ohio	27977	43478
Pennsylvania	29504	49810
Virginie	31120	52136
Wisconsin	28100	45617

Tab. 9. Roční průměrný příjem per capita Zdroj: Infoplease, 2019

	Rasa, Etnikum (procentuální vyjádření ve státě)							
	Bílý		Černí/ Afroameričané		Hispanci a latinoameričané		Jiní	
	2000	2010	2000	2010	2000	2010	2000	2010
Colorado	82,8	87,1	3,8	4,6	17,1	21,7	10,5	5,3
Florida	78	77,3	14,6	16,9	16,8	26,1	5,1	3,6
Indiana	85,5	85,1	8,4	9,8	3,5	7,1	2,9	3
Iowa	93,9	90,7	2,1	4	2,8	6,2	2,9	3,3
Nevada	75,5	74,3	6,8	10,1	7,5	29	14,2	11,7
New Hapshire	96	93,2	0,7	1,7	1,7	3,9	2,1	3,3
New Mexico	66,8	82	1,9	2,6	42,1	49,1	27,7	12,9
North Carolina	72,1	70,6	21,6	22,2	4,7	9,6	4,9	4,9
Ohio	85	81,9	11,5	13	1,9	3,9	2,2	2,9
Pennsylvania	85,4	81,8	10	12	3,2	7,6	3,4	4,2
Virginie	72,3	69,5	19,6	19,9	4,7	9,6	6,1	7,5
Wisconsin	88,9	87,1	5,7	6,7	3,6	6,9	4,2	4,3

Tab. 10 Rasa a etnikum- procentuální zastoupení ve státě Zdroj: American FactFinder

7.5. Demografie v roce 2000

	Volební preference sociálních skupin v roce 1996 (procentuální vyjádření)	
	Clinton (Dem.)	Dole (Rep)
Rasa/etnikum		
Bílý	43	46
Černí a Afroameričané	84	12
Hispánci	72	21
Ostatní rasy a etnika	43	48
Věk		
18-29	53	34
30-44	48	41
45-59	48	44
60 a více	48	44
Průměrný příjem na rok		
Méně než 7500	59	28
7500 – 14999	53	36
15000- 24999	48	40
Více než 25000	44	48
Více než 37500	41	51
Více než 49999	38	54

Tab. 11. Volební preference v roce 1996 Zdroj: Pomper, 2011

Než začneme data analyzovat, cítí autorka potřebu poznamenat, že zdrojová tabulka nabízela data o průměrném příjmu nikoliv pro jednotlivce, ale pro domácnosti. Pro účely této práce vzala autorka v potaz tradiční model rodiny, kde hlavní část financí přináší do rodiny dva dospělí lidé a pro snazší porovnání vydělila částky oddělující jednotlivé kategorie dvěma, v souladu se svým přesvědčením. Další poznámka se týká kategorie "ostatní rasy a etnika". Zdroj udával procenta pouze pro Asiaty, nicméně protože Asiaté představovali podstatné procento z kategorie "ostatní rasy a etnika", rozhodla se, že tato data využije jako zástupná. I tak ale pravděpodobně dojde k mírnému zkreslení. V případě hlubšího zájmu o přesná čísla autorka doporučuje konzultaci s dalšími zdroji. Procenta u jednotlivých skupin často nedosahují plného součtu, jelikož jsou pro přehlednost tabulky vynechány volební preference pro kandidáty třetích

stran.

Nyní k samotným volbám. Na základě dat z minulého roku by se Bush měl zaměřit především na bílé občany. Státy, kde je významné procento černošského obyvatelstva, jako je Florida, North Carolina a Virginie a státy s významným podílem Hispánců, jako je New Mexico, bude, vzhledem k tomu v jak drtivě většině tyto sociální skupiny preferují demokrata Clintona, získávat obtížněji. Navíc je v těchto státech logicky i méně bělochů, na které by mohl cílit, pokud se tedy řídí i demografií, nepovede v těchto státech na základě tohoto zjištění intenzivní kampaň. Větší pravděpodobnost úspěchu má pak ve státech jako Iowa, Wisconsin, Pennsylvania a Indiana.

Co se týče věkových skupin, republikáni významně ztratili u skupiny nejmladších voličů. Naopak, u dvou nejstarších skupin jsou preference elektorátu poměrně vyrovnané. Bush na základě tohoto zjištění může vynechat státy s mladší populací, jako je Colorado, Nevada, Virginia a North Carolina, a měl by se pokusit u států s poměrně starou populací, jako například Florida, Pennsylvania a New Hampshire.

Při pohledu na data o průměrném ročním příjmu dojdeme k až překvapivě jednoznačnému závěru, že chudší sociální vrstvy dávají přednost demokratickému kandidátovi, jak jsme ostatně předpověděli, zatímco bohatší občané preferují Republikány. Pokud by se Bush chtěl zařadit dle tohoto zjištění, měl by se více snažit o hlasy ve státech jako je Colorado, New Hampshire a Virginia, zatímco ve státech jakými jsou Indiana, Iowa a New Mexico bude jeho šance na úspěch podstatně nižší.

Po pročetí dat docházíme k závěru, že pravděpodobně nejhorší vyhlídky má George Bush ve státě New Mexico, kde je podíl latinoameričanů opravdu velmi významný a zároveň je tento stát nejchudším ze všech sledovaných. Ani North Carolina nevypadá pro Bushe příliš slibně. Většina států je prostá silných distinkcí, které by je předurčovaly jako pravděpodobnou baštu jednoho z kandidátů, nicméně se najdou i takové, ve kterých, pokud by se o ně ucházel, má Bush velkou šanci uspět. Jsou jimi New Hampshire, Pennsylvania a Virginia. Vcelku vhodným je i Wisconsin, který ačkoliv nedosahuje u žádné sledované skupiny významně vysokých hodnot nabízí slušné vyhlídky pro vítězství zejména díky velkému procentu bělochů a poměrně nízkému mediánu věku.

Nyní je třeba zkonfrontovat tyto nové poznatky o státech s tím, jak intenzivně v nich Bush vedl kampaň a zjistit, zda se při jejím plánování řídil i volební demografií.

Nejvícekrát Bush navštívil Pensylvánii, což odpovídá i našim zjištěním. V souladu s ním je i jeho kampaň ve Wisconsinu, který je co do četnosti Bushova výskytu třetím nejnavštěvovanějším. Kampaň vedená v New Hampshire je přiměřeně intenzivní vzhledem k

tomu, že dle předchozí kapitoly jsme tento stát určili jako *spíše- demokratický*. Pro co ovšem autorka těžko nachází vysvětlení je naprostá neexistence kampaně ve státě Virginia. Ten jsme již dříve označili za *battleground state*, a je jedním ze států, který disponuje poměrně velkým množstvím volitelů. Jediným možným vysvětlením je, že vzhledem k tomu, že demografie tohoto státu je Bushovi velice příznivě nakloněna, se rozhodl tento stát v kampani vynechat a investovat své zdroje do států, o které stojí a které je těžší si naklonit, ať už kvůli jejich demokratické preferenci, nebo kvůli jejich demografii. To by ostatně odpovídalo i Bushově zvolené strategii, tedy strategii *ofenzivní*.

Ve státech New Mexico a North Carolina, které mu co do demografického složení elektorátu nejsou příznivě nakloněny, Bush sice kampaň do jisté míry vedl, ale nejednalo se o kampaň ani zdaleka tak intenzivní jako kupříkladu v Pensylvánii. Zejména u státu North Carolina je alespoň částečná snaha o jeho získání způsobena tím, že má charakter *battleground state*. V případě státu New Mexico se však můžeme pouze dohadovat, jelikož je to stát nejen *spíše- demokratický*, nýbrž i co do počtu volitelů relativně slabý. Tři návštěvy možná nejsou mnoho, v celkovém počtu návštěv uskutečněných v rámci Bushovi kampaně se však jedná o počet nezanedbatelný.

Ale co Florida? S poměrně vysokým procentem etnických menšin, vysokým mediánem věku a relativní chudobou státu vypadá Florida jako stát, ve kterém by snadno zvítězil demokratický kandidát. Vezmeme-li v potaz i to, že se v posledních volbách Florida zachovala jako stát *spíše- demokratický*, nenabízí se jiné vysvětlení než to, že Bush k intenzivní kampani na Floridě přinutil vysoký počet elektorů, kterými disponuje.

Můžeme tedy konstatovat, že Bush bral s největší pravděpodobností při tvorbě své volební strategie demografii jednotlivých států v potaz, ačkoliv není pochyb, že se při tvorbě volební strategie neřídil jen jí.

7.6. Demografie v roce 2016

	Volební preference sociálních skupin v roce 2012 (procentuální vyjádření)	
	Obama (Dem.)	Romney (Rep.)
Rasa/etnikum		
Bílý	39	59
Černí a Afroameričané	93	6
Hispánci	71	27
Ostatní rasy a etnika	73	26
Věk		
18-29	60	37
30-44	52	45
45-59	47	51
60 a více	44	56
Průměrný příjem na rok		
Méně než 25000	60	38
25000-45999	46	52
Více než 50000	44	54

Tab. 12.: Volební preference v roce 2012 Zdroj: Roper Center, ©2019

V první řadě je třeba brát k nahlédnutí poskytnutá data s rezervou, a to ze stejných důvodů, jaké byly uvedeny v minulé podkapitole analyzující volby z roku 2000. S dělením elektorátu dle průměrného ročního příjmu autorka pracovala stejně jako v minulé podkapitole, je však třeba poznamenat, že narozdíl od dat z voleb v roce 1996 zde nebyly čtyři kategorie, nýbrž pouze tři. Autorka se domnívá, že je to způsobeno zvýšením celkových příjmů napříč Spojenými státy, takže potřeba dalšího dělení zejména v oblasti střední třídy zaniká, obzvlášť uvážíme-li výše prezentovanou teorii o rozevírání sociálních nůžek.

První zkoumanou kategorií je opět rasa a etnikum. Republikány preferují bílí občané, jinak se všechny ostatní rasové a etnické skupiny přiklání k demokratickému kandidátovi Obamovi. Za tímto znatelným posunem v preferencích na základě rasy a etnika stojí do určité míry i fakt, že prezident Obama je prvním prezidentem jiné než bílé barvy kůže a pro nebílé voliče je jistě vítanou změnou, ale je to také v souladu se sociální distinkcí zjištěnou již v minulé kapitole, kdy byl kandidát demokratů mezi rasovými a etnickými menšinami také tou preferovanější z obou alternativ. V konfrontaci z daty získanými o složení obyvatelstva v jednotlivých státech lze Trumpovi doporučit intenzivní kampaň ve státech jako je Iowa, New Hampshire, Wisconsin a Colorado, zatímco státům s vysokým podílem rasových a etnických

menšin jako je New Mexico, Nevada a Florida by se měl na své cestě po Spojených státech spíš vyhnout.

Mezi věkem definovanými skupinami republikánského kandidáta Romneyho v posledních volbách preferovaly spíše starší věkové kategorie, tedy od 45 let a výše. Mladší občané vesměs preferovali demokratického kandidáta. Trump by se měl tedy podobně jako Bush v roce 2000 soustředit na státy s vyšším mediánem věku. K tomu mu napomáhá i jeden z trendů, na který bylo poukázáno na začátku kapitoly zabývající se celkovou demografií Spojených států. Tímto trendem je celkové stárnutí populace. Pokud by si tedy Republikáni nadále zachovali přízeň starších vrstev obyvatelstva, mohl by se absolutní počet jejich potenciálních voličů stále zvyšovat. Tato myšlenka je však v tuto chvíli jen doměnkou a nebude v rámci této práce nadále rozvíjena.

Státy, kde má Trump vzhledem k jejich poměrně vysokému mediánu věku, šanci zvítězit, jsou Florida, Pennsylvanie, Wisconsin a Ohio. Mezi ty, kde je medián věku nejnižší a kde tedy více pravděpodobně zvítězí demokratický kandidát, patří Colorado, New Mexico, Virginia a Indiana.

Zbývá už jen pohled na volební preference občanů dle jejich průměrného ročního příjmu *per capita*. Chudší vrstvy, jak se dá po řádné úvaze již očekávat, preferují demokratického kandidáta, zatímco bohatší voliči se přiklání spíše k republikánskému kandidátovi. Trump by se tedy měl soustředit na státy jako je Virginia, Colorado a New Hampshire, a oklikou se při plánování své kampaně vyhnout státům New Mexico, Nevada a Ohio.

Shrnutím daných poznatků docházíme, oproti volbám v roce 2000, k poněkud rozporuplným závěrům. Předně je těžší určit, kterým státům by se měl Donald Trump při své kampani na základě v jeho prospěch hovořícího demografického složení elektorátu soustředit. Důrazně lze jeho pozornosti doporučit snad jen stát New Hampshire. Slušné šance má i ve státech Colorado a Wisconsin. V žádném z těchto států ovšem není jeho vítězství tak jisté jako ve státech, které jsme v minulé kapitole navrhovali Bushovi.

Jakmile ale přijde na stát, kde by Trump v žádném případě kandidovat neměl, je odpověď daleko zřejmější. Naprostým plýtváním Trumpova času a peněz je stát New Mexico, kde by Trump podle zjištěných dat měl utrpět naprostý volební debakl. Dobře se pro něj věci nevyvíjejí ani v Nevadě. Drtivá většina ostatních států nevykazuje tak vysoké extrémny, aby se v nich dala kampaň důrazně doporučit či nedoporučit.

Nyní zbývá určit, zda a nakolik Trump demografii při plánování své strategie zvažoval.

Stejně jako Bush, i Trump vedl velice intenzivní kampaň na Floridě. Narodil od Bushe má ale větší šanci tento stát vyhrát. Vzhledem k tomu, jak se v něm proměnilo složení

elektorátu. Vezmeme-li v potaz to, že Florida je ze všech sledovaných států co do počtu hlasů volitelů nejsilnější, není intezita Trumpovi kampaně vůbec překvapivým krokem, a jeví se být dokonale racionální.

Trump často navštěvoval také státy Ohio a North Carolina. Autorka se domnívá, že spíše než příznivou volební geografii v těchto státech, ačkoliv ani ta není pro Trumpa nejhorší, je to způsobeno vysokým počtem hlasů volitelů, které je v těchto státech možné získat, a také tím, že jsou v rámci Shawovi škály stranické nakloněnosti klasifikovány jako *battleground states*. Z velice podobných důvodů, avšak s tím rozdílem, že je klasifikována jako *spíše- demokratický* stát Trump také navštívil Pensylvánii, které s jejími 20 voliteli nelze na výsledek voleb upřít velký vliv.

Wisconsin, ačkoliv je klasifikován jako stát *spíše- demokratický*, je Trumpovi demograficky silně nakloněn a proto mu Trump velmi pravděpodobně nevěnuje v rámci své kampaně mnoho zdrojů, navzdory tomu, že je se svými 10 voliteli relativně silným státem.

Absence volební kampaně u Indiany, která je Trumpovi demograficky státem nakloněným, se dá vysvětlit její silnou stranickou přízní. Je jediným *silně- republikánským* státem, který se v průběhu obou sledovaných voleb vyskytl. Návštěva zde by proto byla naprostým plýtváním časem a zdroji.

Relativní četnost návštěv ve státě New Hampshire je způsobena nepochybně právě tím, jak silně je Trumpovi demograficky nakloněn, ale intenzita kampaně je zde oslabena tím, že je státem *spíše- demokratickým* a co do počtu volitelů velmi slabým. Stát Colorado je pak přesně opačným případem. Demograficky možná není Trumpovi příliš nakloněn, a je kategorizován jako stát *spíše- demokratický*, má ale dost vysoký počet volitelů na to, aby se Trump kampani v tomto státě alespoň do jisté míry věnoval.

Jak bylo vysvětleno, New Mexico je pro Trumpa státem pravděpodobně naprosto neziskatelným, obzvláště vezmeme-li v potaz jeho kategorizace jako stát silně- demokratický. Za předpokladu zachování současných trendů se autorka domnívá, že New Mexico brzy přestane být *swing state* a zařadí se mezi demokratické bašty. Sledování vývoje volebního chování lze případnému čtenáři doporučit, pokud se o téma dlouhodobě zajímá.

Co se týče ostatních států, nenacházíme žádné extrémy ani nevysvětlitelně nízké či vysoké počty Trumpových návštěv, které by autorčiny dosavadní poznatky a teze narušovaly. Můžeme tedy konstatovat, že podobně jako předtím Bush, i Trump bral nepochybně při plánování své strategie volební geografii ve Spojených státech v potaz. Určit však, který z nich z dostupných dat při plánování své kampaně užil lépe, případně lépe, je však při relativně malém množství sledovaných faktorů, které měly na tvorbu kampaně vliv, nemožné.

8. Závěr

Cílem této práce byla analýza volebních strategií vítězů prezidentských voleb v roce 2000 a 2016 a to konkrétně ve *swing states*, na základě v této práci vytvořeného teoretického rámce a metodologie. Za tímto účelem byla užita řada dat, pocházející především z voleb bezprostředně předcházejících zkoumaným volbám.

Byl vysvětlen vznik, vývoj a fungování Sboru volitelů. Byl definován *swing state*, onen fenomén tak příznačný pro americký způsob volby prezidenta. Došlo i na historickou konceptualizaci a kratičké ideologické srovnání obou voleb. Povedlo se nám určit strategie vedení kampaně jak u Bushe, tak u Trumpa. Obě by měly být podle užitého rámce označeny jako ofenzivní, avšak vzhledem k jejich relativně silné odlišnosti jsme pro volby vedené Trumpem vytvořili novou podkategorii, která se nazývá *ofenzivní riziková*. Lépe postihuje agresivnější styl Trumpovy strategie. Po konfrontaci s demografickými daty a dalším srovnáním s daty pomocí nichž jsme zjistili, zda a jak kandidát pracuje i s těmito sety dat a do jaké míry jeho strategie reflektuje demografické rozvržení sociálních skupin v jednotlivých analyzovaných státech.

Autorce této práce se povedlo dokázat, že navzdory tomu, kolik let mezi nimi uběhlo a jak moc se země změnila, mezi analyzovanými volbami a strategiemi, kterých kandidáti užili pro dosažení potřebné většiny, existuje jistá, byť poměrně malá podobnost. Odpověď na výzkumnou otázku tedy zní: ano, kampaně George Bushe a Donalda Trumpa, které je dovedli v roce 2000 a 2016 k vítězství, se do jisté míry podobají.

Závěrem je nutné podotknout, že existuje celá řada způsobů, jak získaná data analyzovat a nakládat s nimi. Autorkou zvolený způsob není zdaleka jediný a ani nejlepší.

Na základě tak malého vzorku dat v téměř nekonečně variaci způsobů, jakými lze volební dění zachytit na papíře, je téměř nemožné jej zmapovat v celé jeho šíři a hloubce. Přeci jen, demokracie je tak trochu černá skříňka. Vložíte do ní patřičné ingredience, pořádně zatřepete a jste pokaždé překvapení, co jste z ní vytáhli a jak to vzniklo. Přesně proto byl celý svět a Spojené státy tak zaskočeny, když se v roce 2016 oproti všem očekáváním a předpokladům stal prezidentem Donald Trump.

9. Literatura

ANGRESTI, Alan a Brett PRESNELL. Misvotes, Undervotes and Overvotes: The 2000 Presidential Election in Florida. *Statistical Science* [online]. 2002, **4**(17), 436–440 [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/3182765?seq=1#page_scan_tab_contents

CARROL, Lauren. Is Donald Trump self-funding his campaign? Sort of. In: *PolitiFact* [online]. Saint Petersburg (Florida): Poynter Institute, ©2019, 10.2.2016 [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.politifact.com/truth-o-meter/statements/2016/feb/10/donald-trump/donald-trump-self-funding-his-campaign-sort/>

CERVAS, Jonathan R. a Bernard GROFMAN. Why noncompetitive states are so important for understanding the outcomes of competitive elections: the Electoral College 1868–2016. *Public Choice* [online]. 2017, **173**(3-4), 251-265 [cit. 2019-07-05]. DOI: 10.1007/s11127-017-0474-4. ISSN 0048-5829. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11127-017-0474-4>

DARON R. SHAW. The Methods behind the Madness: Presidential Electoral College Strategies, 1988-1996. *The Journal of Politics* [online]. 1999, **61**(4), 893-913 [cit. 2019-07-05]. ISSN 00223816. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.1111/j.1468-2508.2004.00167.x>

DOUGLAS, Dana Rose. *American Presidential Election Competition in 2016 (final)*. 1. 2016.

DUDLEY, Robert L. a Eric SHIRAEV. *Counting every vote: the most contentious elections in American history*. Washington, D.C.: Potomac Books, c2008. ISBN 978-1-59797-224-6.

GABBEE. Donald Trump vs. Jeb Bush: Presidential Debate Highlights. In: *YouTube* [online]. San Bruno: YouTube, 2015, 17.9.2015 [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Pr1D-HjSZ7Y>

GIBSON, Nadine s. a Daron r. SHAW. Politics as Unusual? Exploring Issues and the 2016 Presidential Vote*. *Social Science Quarterly (Wiley-Blackwell)* [online]. 2019, **100**(2), 447-465 [cit. 2019-07-05]. DOI: 10.1111/ssqu.12595. ISSN 00384941.

GOZSTOLA, Kevin. Clinton Campaign gave US President Trump. *Amass* [online]. Los Angeles, 2016, **21**(62/2), 13-17 [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <http://amassmagpress.com/issue-62-number-2-volume-21/>

GROVER, Purva, Arpan kumar KAR, Yogesh k. DWIVEDI a Marijn JANSSEN. Polarization and acculturation in US Election 2016 outcomes – Can twitter analytics predict changes in voting preferences. *Technological Forecasting* [online]. 2019, **145**, 438-460 [cit. 2019-07-06]. DOI: 10.1016/j.techfore.2018.09.009. ISSN 00401625.

HAMILTON, Alexander. Federalist Paper: No 68: The Mode of Electing the President. In: *The Avalon Project* [online]. New Haven: Lillian Goldman Law Library, 1788 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://avalon.law.yale.edu/18th_century/fed68.asp#1T

HAMMOND, Scott J., Robert North ROBERTS a Valerie A. SULFARO. *Campaigning for President in America: 1788- 2016*. 1. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2016. ISBN 978-1-4408-5079-0.

HECHT, Stacy Hunter a David SCHULTZ, ed. *Presidential Swing States: Why Only Ten Matter*. Maryland: Rowman & Littlefield, 2015. ISBN 9780739195246.

CHRISTENSON, Dino p. a Erik d. HEIDEMANN. Polls & Elections: Superdelegates or Supertrustees? The Timing and Consistency of Superdelegate Decisions. *PRESIDENTIAL STUDIES QUARTERLY* [online]. 2016, **46**(3), 640-668 [cit. 2019-06-20]. DOI: 10.1111/psq.12292. ISSN 03604918.

JACOBS, Nicholas a James W. CEASER. The 2016 Presidential Election by the Numbers and in Historical Perspective. *The Forum* [online]. 2016, **14**(4), 361-383 [cit. 2019-07-02]. DOI: 10.1515/for-2016-0032. ISSN 1540-8884. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/for.2016.14.issue-4/for-2016-0032/for-2016-0032.xml>

JOHNSTON, Richard, Michael Gray HAGEN a Kathleen Hall JAMIESON. *The 2000 Presidential election and the foundations of party politics*. 1. New York: Cambridge University Press, 2004. ISBN 978-0-521-81389-1.

JOHNSTON, Ron, Charles PATTIE, Kelvyn JONES a David MANLEY. Was the 2016 United States' presidential contest a deviating election? Continuity and change in the electoral map – or “Plus ça change, plus ç'est la même géographie”. *Journal of Elections, Public Opinion* [online]. 2017, **27**(4), 369-388 [cit. 2019-07-05]. DOI: 10.1080/17457289.2017.1354004. ISSN 17457289. Dostupné z: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/full/10.1080/17457289.2017.1354004>

KARAS, Petr a Karel KUPKA. *Atlas prezidentských voleb USA 1904-2004*. 1. Praha: P3K, 2005. ISBN 80-903-5840-3.

KIVISTO, Peter. *The Trump phenomenon: how the politics of populism won in 2016*. 1. United Kingdom: Emerald Publishing, 2017. ISBN 978-1-78714-920-5.

KREJČÍ, Miloš. *Jak se "dělá" prezident Spojených států amerických: průvodce americkým volebním systémem od zřízení funkce prezidenta po souboj Barack Obama versus John McCain*. 1. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1935-4.

LICHTMAN, Allan J. a Allan J. LICHTMAN. *The keys to the White House: a surefire guide to predicting the next president*. 2008 ed. Lanham, Md., c2008. ISBN 978-0742562707.

MACAFEE, Timothy a Bryan MCLAUGHLIN. Winning on Social Media: Candidate Social-Mediated Communication and Voting During the 2016 US Presidential Election. *Social Media Society* [online]. 2019, **5** [cit. 2019-07-06]. DOI: 10.1177/2056305119826130. ISSN 20563051. Dostupné z: <https://doaj.org/article/8c192157537e47bf85a3eba4dbcb8314>

MARXTOVÁ, Kateřina. *An Analysis of Candidate Branding in 2016 Presidential Campaign in the USA*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra marketingové komunikace a public relations.

MEAGHER, Michael e. THE U.S. PRESIDENTIAL CAMPAIGN, 2016: A HISTORIC REALIGNMENT?. *Journal of Interdisciplinary Studies* [online]. 2016, **28**(1-2), 19-40 [cit. 2019-07-02]. ISSN 08900132.

MEAGHER, Michael e. THE U.S. PRESIDENTIAL CAMPAIGN, 2016: A HISTORIC REALIGNMENT?. *Journal of Interdisciplinary Studies* [online]. 2016, **28**(1-2), 19-40 [cit. 2019-07-02]. ISSN 08900132.

NAI, Alessandro a Jürgen MAIER. Perceived personality and campaign style of Hillary Clinton and Donald Trump. *Personality and Individual Differences* [online]. 2018, **121**, 80 - 83 [cit. 2019-07-02]. DOI: 10.1016/j.paid.2017.09.020. ISSN 01918869. Dostupné z: www.elsevier.com/locate/paid

NEWPORT, Frank. Convention Gain for Democratic Ticket Sustained in Latest Poll; Gore and Bush Remain Tied. *Gallup News* [online]. 2000 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/2602/convention-gain-democratic-ticket-sustained-latest-poll-gore.aspx>

..

NEWPORT, Frank. Convention Gain for Democratic Ticket Sustained in Latest Poll; Gore and Bush Remain Tied. In: *Gallup News* [online]. Washington, D.C.: Gallup, 2010, August 29, 2000 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/2602/convention-gain-democratic-ticket-sustained-latest-poll-gore.aspx>

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-858-5022-2.

PARIONA, Amber. List of Red States (Republican States). In: *World Atlas* [online]. Quebec: World Atlas, 2019 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/states-that-have-voted-republican-in-the-most-consecutive-u-s-presidential-elections.html>

PINHEIRO, John c. Kennedy-Nixon Debates. *Salem Press Encyclopedia* [online]. 2018 [cit. 2019-06-27].

RABINOWITZ, George a Stuart Elaine MACDONALD. The Power of the States in U.S. Presidential Elections. *American Political Science Review* [online]. 1986, **80**(1), 65-87 [cit. 2019-07-10]. DOI: 10.2307/1957084. ISSN 0003-0554. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S0003055400182267/type/journal_article

SHAW, Daron R. *The race to 270: the Electoral College and the campaign strategies of 2000 and 2004* [online]. 1. Chicago: University of Chicago Press, 2006 [cit. 2019-07-05]. ISBN 978-0-226-75133-7. Dostupné z: <https://www.bibliovault.org/cgi-bin/DeliverADE.epl?transid=oWMtwHPITeMFtmas>

SOBOTA, Jiří. Jak se zrodila vzpoura chudého bílého muže. *Respekt* [online]. Praha: Economia, 2016, **2016**(44) [cit. 2019-07-05]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/44/volby-stoleti>

THE EDITORS OF ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, ed. United States Electoral College Votes by State. In: *Encyclopædia Britannica* [online]. Chicago (Illinois): Encyclopædia Britannica, ©2019, June 21, 2019 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/United-States-Electoral-College-Votes-by-State-1787124>

TINDALL, George B. a David E. SHI. *Dějiny Spojených států amerických*. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 792 - 804. Dějiny států. ISBN 80-7106-088-7.

TORSON, Oscar D. On electoral colleges, first-past-the-post, and the will of the people. In: *Medium* [online]. A Medium Corporationf, 2016 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <https://medium.com/@odtorson/on-electoral-colleges-first-past-the-post-and-the-will-of-the-people-3a9d31379b9>

U.S. ELECTION ASSISTANCE COMMISSION. The Electoral College. In: MILLER, Robert T., ed. *The Electora College: An Analysis*. New York: Nova Science Publishers, 2011, c2011, s. 43-63. DOI: 978-1-61324-690-0. ISBN 9781613248355.

Ballot access for presidential candidates. In: *Ballotpedia* [online]. Middleton (Wisconsin) [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: https://ballotpedia.org/Ballot_access_for_presidential_candidates

1992, 1996, and 2000 List Of States And Votes: Allocation of Electoral Votes based on the 1990 Census. In: *U.S. Electoral College* [online]. Washington, D.C.: U.S. National Archives and Record Administration, ©2019 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/2000/allocation.html>

Distribution of Electoral Votes. In: *U.S. Electoral College* [online]. Washington, D.C.: U.S. National Archives and Records Administration, 2010, 10.12.2010 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/allocation.html>
List of Blue States (Democratic States). In: *World Atlas* [online]. Quebec: World Atlas, 2019 [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/states-that-have-voted-democrat-in-the-most-consecutive-u-s-presidential-elections.html>

The Federalist Papers. In: *Constitution Facts - Official U.S. Constitution Website* [online]. Naperville: Oak Hill Publishing Company, ©2019 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.constitutionfacts.com/us-articles-of-confederation/the-federalist-papers/>

2016 Presidential Candidate General Election Events Tracker: (maintained by FairVote). In: *FairVote* [online]. Takoma Park (Maryland): FairVote, 2016 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://docs.google.com/spreadsheets/d/14Lxw0vc4YBUwQ8cZouyewZvOGg6PyzS2mA_rWNe3iJcY/edit#gid=0

General Election: Trump vs. Clinton. In: *RealClearPolitics* [online]. Chicago: RealClearHoldings, 2016 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://www.realclearpolitics.com/epolls/2016/president/us/general_election_trump_vs_clinton-5491.html

Per Capita Personal Income by State. In: *Infoplease* [online]. Sandbox Networks, Inc., publishing as Infoplease, 2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.infoplease.com/business-finance/poverty-and-income/capita-personal-income-state>

Population of the United States by Race and Hispanic/Latino Origin, Census 2000 and 2010. In: *Infoplease* [online]. Sandbox Networks, Inc., publishing as Infoplease, 2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.infoplease.com/us/race-population/population-united-states-race-and-hispaniclatino-origin-census-2000-and-2010>

Population Distribution by Age, Race, and Nativity, 1860–2010. In: *Infoplease* [online]. Sandbox Networks, Inc., publishing as Infoplease, 2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.infoplease.com/us/population/population-distribution-age-race-and-nativity-1860-2010>

How Groups Voted in 1996. In: *Roper Center: For Public Opinion Research* [online].

Cornell: Cornell University, ©2019 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://ropercenter.cornell.edu/how-groups-voted-1996>

National Popular Vote [online]. [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://www.nationalpopularvote.com/written-explanation>

How the Electoral College System Works. *Congressional Digest* [online]. 2017, **96**(1), 2-6 [cit. 2019-06-20]. ISSN 00105899. Dostupné z: <http://congressionaldigest.com/issue/the-electoral-college-debate/how-the-electoral-college-system-works/>

2012 Presidential Election. In: *270 to Win* [online]. ©2004-2019 [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: https://www.270towin.com/2012_Election/

1996 Presidential Election. In: <https://www.270towin.com> [online]. ©2004-2019 [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: https://www.270towin.com/1996_Election/

Personality and Individual Differences [online]. 2018, **121** [cit. 2019-07-02]. ISSN 01918869.

Twiplomacy [online]. [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <https://twiplomacy.com/>

The Trump Phenomenon: How the Politics of Populism Won in 2016. 1. Bingley: Emerald Publishing Limited, 2017. ISBN 9781787143685.

All in Good Time: Comparing the Responsiveness of Online and Television Advertising in the 2016 Presidential Campaign. *Conference Papers -- International Communication Association* [online]. 2018, , 1-30 [cit. 2019-07-06].

Democrat vs. Republican. In: *Diffen* [online]. Diffen LLC, n.d., ©2019 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.diffen.com/difference/Democrat_vs_Republican

Exit Pools 2016. In: *CNN* [online]. Atlanta (Georgie): CNN, ©2019 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/election/2016/results/exit-polls>

Primaries and Caucuses. In: *Bill of Rights Institute* [online]. Arlington (Virginia): BRI, ©2019 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: <https://billofrightsinstiute.org/engage/student-resources/think-the-vote/primaries-and-caucuses/>

Third Parties. In: *SparkNotes* [online]. Lyndhurst (New Jersey): Barnes & Noble, ©2019 [cit. 2019-07-06]. Dostupné z: <https://www.sparknotes.com/us-government-and-politics/american-government/political-parties/section3/>